Lodzer Tageblat № 290

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פּרייז 15 גראשען

לאָדזער טאַגעבלאַט

היינט 6 זייטען

טעלעפאָנען: רעדאַקציע 10057, פון אדמיניסטראַציע 10047. רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.

דאָנערשטאָג, פ׳ מקץ כ״ח כסלו תרצ״א | 18 grudnia 1930 r. | 23-טער יאַהרגאַנג

סענאַט בעשטעטיגט נייעם רעגולאַמין

שטאַרקער רושם, וואָס פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי איז נישט אַריין אין דער בודזשעט-קאָמיסיע

היינט זאָל ערשיינען רעגירונגס-ערקלערונג וועגען ענין בריסק

נעכטיגע זיצונג פון סענאַט

אָנגענומען דעם רעגולאַמין-פּראָיעקט פון ב. ב.

וואַרשאַ (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון סענאַט. עס איז געשטאַנען אויפ׳ן סדר היום דער פּראָיעקט פון ב.ב.-קלוב צו ענדערן דעם סענאַט-רעגולאַמין. נאָך אַ קורצער דיסקוסיע איז דער פּראָיעקט אָנגענומען געוואָרען.

אינטערפּעלאַציע פון די אוקראַינער אין סענאַט

וועגען מזרח-גאַליציען

וואַרשאַ (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די אוקראַינישע פראַקציע פון סענאַט האָט אַריינגעטראָגען אַ אינטערפּעלאַציע וועגען די געשעענישען אין מזרח-גאַליציען. די אוקראַינישע סענאַטאָרען האָבען זיך געווענדעט צו די פּ.פּ.ס. נאָך אונטערשריפטען. דערויף האָבען זיי בעקומען אַנ׳ענטפער, אַז ווי מוזען זיך פריהער וועגען דעם בעראַטען. די אוקראַינער האָבען אָבער נישט געוואַרט אויפ׳ן ענטפער און האָבען אַליין אַריינגעטראָגען די אינטערפּעלאַציע.

אָפיציעלער קאָמוניקאַט פון דער רעגירונג וועגען בריסק

וואַרשאַ (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט וועט די רעגירונג אַרויסגעבען אַ אָפיציעלען קאָמוניקאַט וועגען ענין בריסק.

באַראָן ראָטשילד אַנגעקלאָגט די ענגלישע רעגירונג

פאַר׳ן האַגער טריבונאַל

ווין, 17. דעצ. (יט״א) „נייעס ווינער זשורנאַל״ ברענגט אַ סענסאַציאָנעלע ידיעה פון פּאַריז, אַז באַראָן עדמונד ראָטשילד האָט אָנגעקלאָגט די ענגלישע רעגירונג פאַר׳ן האַגער גערעכטיגקייטס-טריבונאַל פאַר נישט אויספיהרען די בעשטימונגען פון פּאַלעסטינאַ-מאַנדאַט.

ראָטשילד׳ס אַ נאָהענטער פריינד, אַ בעריהמטער פראַנצויזישער אַדוואָקאַט האָט שוין אויסגעאַרבייט אַ ברייט-מאָטיווירטע אָנקלאָגע.

ראָטשילד וועט פאָדערן צו אַנולירען דאָס „ווייס-בוך״, וואָס שטעהט אין געגענזאַץ צום מאַנדאַט.

צוזאַמענשטעל פון דער בודזשעט-קאָמיסיע

וואַרשאַ (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט האָט זיך קאָנסטיטואירט די בודזשעט-קאָמיסיע ביים סיים.

די זיצונג האָט געעפענט מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי. אַלס פּרעזעס פון דער קאָמיסיע איז אויסגעקליבען געוואָרען דעפּ. בירקא, אַלס זיינע שטעל-פערטרעטער העטיטשינסקי און פּאַנטשעק (ביידע פון ב. ב.) די זיצונגען פון דער קאָמיסיע וועלען זיך אָנהויבען דעם 9 יאַנואַר 1931.

די רעפערענטען זענען פערטיילט געוואָרען אויף פאָלגענדען אופן: שטייערן — דעפּ. האַלינסקי, אינערן-ענינים — פּאָלאַקעוויטש, געזונדהייטס — דיבאַסקי, סיים און סענאַט — טשומא, פּאָסט — גלינסקי, לאַנדווירטשאַפט — סטראַנינאָווסקי, יוסטיץ — זיידלער, בילדונג — זדזשיסלאַוו סטראַנסקי, אויסערן-ענינים דיבאָסקי, עפענטליכע אַרבייט — פּאַנטשעק, מיליטער-ענינים — פּערקאָוויטש, געזעלשאַפטליכע אויפזיכט — געטעל, מלוכה-פּרעזידענט און מיניסטאָרען-ראַט — הוטען טשאַפּסקי קאָמוניקאַציע — בזשעסקא, רענטען און עמעריטור וואַגנער. די רעפערענטען פון אַגראַר - רעפאָרם און העכסטער מלוכה׳שער קאָנטראָל - קאַמער וועלען פערטיילט ווערען אויף דער נאָהענטסטער זיצונג.

אַלס גענעראַל-רעפערענט פון בודזשעט איז אויסגעקליבען געוואָרען מיעדזשינסקי, אַלע רעפערענטען האָבען איבערגענומען דעפּוטאַטען פון ב. ב. קלוב. די אָפּאָזיציע נעמט אין די רעפערענטען נישט קיין אַנטייל.

דעם 9-טען יאַנואַר וועט בעטראַכט ווערען דער בודזשעט פון אינערן-מינ., דעם 10-טען—דער בודזשעט פון קאָמוניקאַציע-מיניסטעריום, דעם 12. — בילדונג, 13-טען — האַנדעל און אינדוסטריע, 14-טען — שטייערען.

פון די ענדעקעס געהען אַריין אין דער קאָמיסיע: ריבאַרסקי, קאָרנעצקי און יאַשיקאָוויטש. פון פעראייניגטען פויערים קלוב: ציאַלקאָווקי, קיערניק, מאַלינאָווסקי און ווירזשיקאָווסקי, פון כ.ד. פּאָניקאָווסקי, פון נ.פּ.ר. כאָנדזינסקי, פון פּ.פּ.ס. — קוואַפּינסקי, אויסער דעם געהען אַריין אין די קאָמיסיעס 17 מיטגלידער פון ב.ב. און 2 פאָרשטעהער פון די אוקראַינער און דייטשען.

פאַרוואָס איז פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי ניט אַריין אין דער בודזשעט-קאָמיסיע

וואַרשאַ (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין וואַרשאַ האָט געמאַכט אַ גרויסען איינדרוק, דאָס וואָס דער לאַנג-יעהריגער פּרעז. פון דער בודזעט-קאָמיסיע, פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי איז מעהר אין דער קאָמיסיע נישט אַריין. ווי מען גיט איבער האָט פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי זיך אָפּגעזאָגט אַריינצוגעהן אין דער קאָמיסיע. דאָס זאָל שטעהן אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אויפפאָדערונג פון 44 קראָקאָווער פּראָפעסאָרען צו פּראָפעסאָר קושיזשאַנאָווסקי, ער זאָל צוליב מעשה בריסק נישט אַריינגעהן אין דער בודזשעט-קאָמיסיע.

וועגען זעלבען ענין האָבען זיך אויך געווענדעט צו פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי איינינע קראָקאָווער צייטונגען, וועלכע ער וועט געבען אַ עפענטליכען ענטפער. ווי מען שמועסט זאָל פּראָפ. קושיזשאַנאָווסקי זיך אויך אָפּזאָגען פון זיין סיים-מאַנדאַט.

שעף-פערטרעטער פון דער וואַרשאַווער זיכערהייטס-מאַכט בעגאַנגען זעלבסטמאָרד

לובלין, (טעלעפאָניש צום „לאָדז. טאַג.״) היינט איז דאָ בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער פערטרעטער פון שעף פון דער זיכערהייטס-מאַכט אין וואַרשאַ, פּאַטץ.

עמיגראַציע קיין אַרגענטינאַ ווערט אָפּגעשטעלט

וואַרשאַ (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דער אַרגענטינער קאָנסולאַט אין וואַרשאַ האָט דערהאַלטען אַ פעראָרדנונג פון זיין רעגירונג לויט וועלכער די עמיגראַציע קיין אַרגענטינאַ ווערט כמעט אינגאַנצען אָפּגעשטעלט צוליב׳ן ווירטשאַפטליכען קריזיס אין לאַנד.

איבער דעם ווערט פון איצט בעדייטענד טייערער די וויזע קיין אַרגענטינאַ אַנשטאָט 26 זל. וועט זי איצט קאָסטען 288 זל. צוזאַמען מיט די צייגנישען וועגען מאָראַלישער אויפיהרונג און וועגען נישט בעשפּייזען זיך פון גדבות, וואָס מען וועט מוזען צושטעלען כדי צו בעקומען די וויזע.

אונזער טיפסטען בייליד דריקען מיר אויס דער פאַמיליע וועלנאַרזש צום פריהצייטיגען טויט פון זייער מאַן און פאָטער

יהושע נ״ע

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם וכו׳

פנחס זאָננענבערג, עקיבא גאָלדבלום, יהודה ווישעגראָדסקי, מענדיל ניסענבוים, אברהם כלאַכמאַן.

היום, בשעה 8 בערב תערך באולמנו קילינסקה 44

אספת מחאה

נגד הועד הראשי של הציונים בפולין, בדבר אי-מלוי הבטחתם בנוגע המנדט של המזרחי להסיים.

ינאמו החברים: יועץ העיר י. מ. בילד, אַסט, ערליך, מאַרעק ועוד

החברים מתבקשים לבוא.

ועד „המזרחי״ בלודז

ועד „צעירי-מזרחי״ בלודז.

בעקאַנטמאַכונג.

מיטוואָך דעם 24 דעצעמבער 1 אַ זייגער נאָכמ. קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל קילינסקיעגאָ 44

די אַלגעמיינע יעהרליכע גענעראַל-פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדע טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואַהלען פון אַ פאָרזיצענדער, 3) טעטיגקייטס-בעריכט פון דער פערוואַלטונג, 4) קאַסע-בעריכט, 5) וואַהל פון אַ פערוואַלטונג און רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 6) פרייע פאָרשלאַגען. ס׳ווערען געבעטען אַלע טאַנץ-לעהרער פון לאָדז ווי אויך פון די לאָדזער וואָיעוואָדזטוואָ פּינקטליך צו ערשיינען.

די פערוואַלטונג פון צענטראַלען טאַנץ-לעהרער-פערבאַנד פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזטוואָ, קילינסקיעגאָ 44.

בעמערק.: ביי אַ נישט גענוגענדע צאָהל מיטגלידער אין ערשטען טערמין קומט פאָר די פערזאַמלונג מיט 2 שעה שפּעטער ביי יעדער צאָהל אָנוועזענדע.

יוד. ס.ד.א.פּ. „פּועלי-ציון״ יוגנט-פערבאַנד „יוגנט״ לאָדזער אָרגאַניזאַציע

שבת ד. 20-טן דעצ. 10 פריה אין זאַל פילהאַרמאָניע נאַרוטאָוויטש 30 אַ

באָראָכאָוו-אַקאַדעמיע

געווידמעט דעם 13-טען יאָהרצייט פון אונזער פיהרער ב. באָראָכאָוו

פּראָגראַם: דערעפנונג, ז ר ב ב ל, רעפעראַט, דיכטער ה׳ משה בראָדערזאָן וועט לייענען אייגענע געדיכטען, יוסף קאַמיען, הויפט-אַרטיסט פון ווילנער טרופּע וועט רעציטירען, סנעמט אַנטייל דער אַרב.-אָרקעסטער „שטערן״

בילעטען צום פרייז פון 50 גר. ביז 2 גילדן צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע

PERFUMERJĘ

w najruchliwszym miejscu, z towarem lub bez sprzedam za gotówkę. Lokal nowourządzony, Oferty tylko poważnych reflektantów pod „A“ 26 do redakcji, 1915

מיין טיפסטען בייליד דריק איך אויס דער פאַמיליע וועלנאַזש צוליב דעם פריהצייטיגען טויט פון זייער זוהן, מאַן, פאָטער, ברודער

יהושע נ״ע

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. נתנאל ערליך.

Dr. med. M. Lerner

קינדער-קראַנקהייטען

זאַכאָדניאַ 64, טעל. 113-09 נעמט אָן פון 3—5

Dr. med. Adam Bender

נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 114-75

Dr. med.

G Gersztajn

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען

Traugutta 12 (טראַוגוטאַ)

Telefon 175-10

נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אָווענד.

אוירען, נאָז און האַלז-קראַנקהייטען

Dr. med. J. DYNIN

ספּעציאַליסט

נעמט אָן פון 5—7 נאָכמ.

6-go Sierpnia 30, tel. 153-85.

Dr. Niewiażski

ספּעציאַליסט

פאַר סיפיליס, טרסער און מענער-שוואַכע

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה און פון 5 ביז 9 אָוו.

Dr. med H. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט

נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 128-98

נעהמט אָן פון 8—10; 5—8 אָוועגד

אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. Wołkowyski

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגיעלניאַנאַ 36

טעלעפאָן 216-90

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע. אַלע-אַרט אַנאַליזע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַלען.

נעמט אָן פון 9—2, און פון 5—9 אָוועגד, בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. Med. E. Reicher

ספּעציאַל ארצט

פאַר הויט האָר און ווענערישע קראַנקהייטען דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטרא-טעראַפּיע

פּאָלודניאָוואַ 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8—11 פריה און 5—9 אָוונט. זונטאָג פון 1—9 מיטאָג.

פאַר אונבעמיטעלטע לעשעניצע פּרייזען

Dr. A. Mazur

וסכאָדניאַ 67, — טעל. 166-01

נעמט אָן פון 10 — 1.30 און פון 4 — 6 אָוועגד

אינטערפעלאציע, וואס צענטראלעוו האט אריינגעטראגען אין סיים וועגען ענין בריסק

ווארשא, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

די אינטערפעלאציע פון „צענטראלעוו" וועגן מעשה בריסק, וואס איז אריינגעטראגען געווארען עהערגעסטערן אין סיים, הויבט זיך אן מיט פאלגענדער פעסטשטעלונג:

אין דער נאכט פון 9. אויפ'ן 10־טען סעפטעמבער 1930 זענען ארעסטירט געווארען דורך דער פאליציי און מיליטערישער זשאנדארמעריע די צוועלפע פירער: 1) נארבערט בארליצקי, דעפוט. געוועז. מיטגליד פון ראט צו פערטיידיגען די מלוכה און דעלעגאט צו שליסען דעם שלום מיט סאוו. רוסלאנד, פארזיצענדער פון צענטראלען אויספיהר קאמיטעט פון פ.פ.ס.

2) קאזשומיערזש באגינסקי געוועז. סיים־דעפוטאט, מיטגליד פון דער מיליטערישער ארגאניזאציע, אפיציר אויס געצייכענט מיט'ן ארדען „ווירטוטי מי־ליטארי".

3) אדאם טשאלקאש, געוועז. דעפוט. טעטיגער פ.פ.ס־ישער טוער.

4) וולאדישומיערזש צעלעוויטש סיים דעפוטאט.

5) אלעקסאנדער דעמבסקי געוועז. דעפוטאט און געוועז. וואיעוואדע, בעקאנטער ענדעקישער טוער.

6) סטאניסלאוו דובוא געוועז. דעפוט. און רעדאקציע מיטגליד פון „ראבאטניק".

7) וולאדיסלאוו קיערניק געוועז. דעפוטאט און געוועז. אינערן־מיניסטער.

8) יאן קוויאטקאווסקי געוועז. דעפוטאט.

9) אסיפ קאגיט געוועזענער דעפוטאט.

10) ד"ר הערמאן ליבערמאן געוועז. דעפוט. פערטיידיגער פון די לעגיאנערן אין בעקאנטען פראצעס פון גארמארדיש סינגעט, פראקוראר מצד'ן סיים אין טשעכאוויטש־פראצעס.

11) יאן לעשטשינסקי געוועז. סיים־דעפוטאט.

12) מיעטשיסלאוו מאסטעק געוועז. דעפוט. וויצע פרעז. פון באהן־ארבייטער פערבאנד.

13) דעפוטאט ד"ר יוזעף פוטעק געוועזענער דעפוטאט.

14) ד"ר אדאם פראגיער געוועז. דעפוטאט און פראפ. פון דער פרייער הויכשול אין ווארשא.

15) קארל פאפיעל געוועז. דעפוט. טוער פון דער נ.פ.ר.שער פארטיי.

16) דימיטר פאליאוו געוועזענער דעפוטאט.

17) אדאלף סאווויצקי געוועז. דעפוטאט.

18) אלעקסאנדער וויסאצקי געוועז. דעפוטאט.

19) ווינצענטי וויטאס, געוועז. דעפוטאט צוויי מאל געוועזענער פרעמיער, מיטגליד פון ראט צו פערטיידיגען די מלוכה, פיהרער פון „פיאסט".

20) וואיטשעך קארפאנטי געוועזענער דעפוטאט, געוועז. וויצע־פרעמיער.

צו די ארעסטירטע האט מען צוגעגעבען דעם געוועז. דעפוט. מיטגליד פון ב.ב.־קלוב, וואס איז ארויסגעגעבען געווארען דורכ'ן סיים אויף דער פאדערונג פון דער פראקוראטור צוליב דער בעשולדיגונג צו האבען בעגאנגען מיסברויכען.

21) באטשמאגא.

דער בעשלוס דורכצופיהרען די ארעסטען איז דורך די רעגירונגס־מיטגלידער געפאסט געווארען פיל פריהער, וואריום עס בעשטעטיגט דאס אין זיין אינטערוויא פון 14. סעפטעמבער 1930 דער פרעמיער פון דער רעגירונג, אין דער פאקט, אז מיט עטליכע טעג פאר'ן דורכפיהרען די ארעסטען, זענען פארגעברייט געווארען די תפיסה קאמערן אין בריסק און דאס בעשטימען אלס קאמענדאנט פון דער בריסקער תפיסה דעם פאלק. פון 38 פולק אין פשעמישל קאמטעק בערנאצקי.

די מאכט האט בכן געהאט גענוג צייט זיך צו ווענדען צו דער בעטרעפענדער געריכטס־מאכט און פון זיי צו בעקומען דעם בעפעהל צו ארעסטירען. פונדעסטוועגען זענען די ארעסטען דורכגעפיהרט געווארען אהן א בעפעהל פון געריכט און בלויז אויפ'ן יסוד פון א שריפטליכער פערארדנונג פון אינערן־מיניסטער סקלאדקאווסקי, אויסגעשטעלט אהן א דאטום און אהן אנצוגעבען די סבה פון ארעסט.

אזא אופן פון ארעסטירען, וואס איז אין סתירה צו די פערפליכטענדע פארשריפטען פון דער שטראף־פראצעדור, איז א בפירושע איבערגוואלטיגונג פון געזעץ מצד דער דעמאלדיגער רעגירונג.

די ארעסטירטע זענען דורך דער פאליציי און זשאנדארמעריע אפגעפיהרט געווארען אין פאר זיי אומבעקאנטע ריכטונגען. איבער'ן גאנצען וועג האט מען זיי געזידעלט און געדראהט. דעם ארעסטירטען ד"ר ליבערמאן האט מען אויפ'ן וועג הינטער שערליץ געשלאגען ביז צום פערלירען דאס בעוואוסטזיין.

אין א געוויסען מאמענט האט דער קאמיסאר פערהאלטען דעם אויטא און בעפוילען ליבערמאנ'ען אויסשטייגען. נאכדעם האט א מיליטערישער זשאנדארם אים בעפוילען געהן אין וואלד אריין, וואו עס האט אויף אים געזאלט ווארטען א פאליציי־קאמיסאר. ד"ר ליבערמאן האט נישט געוואלט געהן, אבער מיט קאלבעס פון די ביקסען, איז ער אהין געטריבען געווארען. בעת ער האט זיך שוין געפינען אין וואלד, האט דער קאמיסאר צו אים זיך אנגערופען: פארוואס, פלאקען, געהסטו נישט וואו איך רוף דיך, דאס זאגענדיג האט ער אים דערלאנגט צוויי מאל א זעץ איבער'ן קארק.

פון די קלעפ איז ד"ר ליבערמאן געפאלען צו דער ערד, דאן האט מען אים מיט זיין אייגענעם פאלטא איינגעוויקעלט דעם קאפ, אויף וועלכען עס האט זיך ארויפגעזעצט איינער פון די עסקארטירענדע, מען האט פון אים אראפגעריסען דעם אנצוג און צווישען זידלערייען און געשרייען: „דו וואגסט אנצוקלאגען טשעכאוויטש'ן דו וואגסט אויפצוהויבען דיין שטים געגען מארשאל פילסודסקי, האט מען אים געשלאגען ביז בעוואוסטלאזיגקייט, מאכענדיג אזהם העכער צוואנציג בלוטיגע וואונדען, וועלכע עס האט נאך שפעטער פעסטגעשטעלט קארל פאפיעל, וואס איז געזעסען מיט אים אין איין תפיסה קאמער. נאך דער דאזיגער פייניגונג האט ליבערמאן צוריקבעקומען דאס בעוואוסטזיין ערשט אויפ'ן וועג, בעת ער איז געשיקט געווארען צוריק אין אויטא.

די ארעסטירטע זענען אויף א אונגעזעצליכען אופן איינגעזעצט געווארען אין דער מיליטערישער תפיסה אין בריסק, הגם זיי זענען אלע געווען ציוויל פערזאנען און זענען צוגעצויגען געווארען צו שטראף־פעראנטווארטליכקייט, אויפ'ן יסוד פון דער פערארדנונג פון דער ציוויל מאכט.

אט די אונגעזעצליך אנגעווענדעטע ארעסטירונג פון דער מיליטער־מאכט בנוגע די ארעסטירטע, איז פערברייטערט אויך אויף דער פיהרונג פון דער אויספארשונג לגבי די ארעסטירטע.

ווארום ווען ד"ר ליבערמאן איז דעם 11 סעפטעמבער 1930 געבראכט געווארען צום אויספארשונגס־ריכטער, האבען אין שכנות'דיגען צימער זיך געפונען פולק. ביערנאצקי מיט אנדערע אפיצירען און פראקוראר מיכאלאווסקי. ד"ר ליבערמאן האט ערקלערט, אז ער פיהלט זיך נישט שולדיג און געפינט נישט אויף וועלכען אופן זאל ער האבען בעגאנגען די פאררעטערישע פערברעכענס? דערויף האט אים דער אויספארשונגס־ריכטער געענטפערט: דורך צוגרייטען דעם קאנגרעס פון „צענטראלעוו", וועלכער האט מיט גוואלד געוואלט אומווארפען די רעגירונג.

צווישען ארעסטירטען און אויספארשונגס־ריכטער איז דאן פארגעקומען פאלגענדער ווערטער אויסטויש: „וועלכע פראקוראטור בעשולדיגט מיך אין דער דאזיגער זאך?" „די ווארשאווער". — אויב אזוי „פארוואס געפין איך זיך אין בריסק אין דער מיליטערישער תפיסה?" — „דאס ווייס איך נישט — דאס איז נישט מיין זאך". און וואס דארף איך טון, כדי זיך צו פערשטענדיגען מיט'ן ריכטער צו מיט דער פראקוראטור?" — אזהר וועט אריינטראגען א בימע צו דער פראקוראטור, דערויף האט זיך אנגערופען פולק. ביערנאצקי: „איך מוז די דאזיגע בעהויפטונג גלייך שטעלען — קיין שום בימע — אזהר וועט זיך מוזען מעלדען צום ראפארט." די דאזיגע ערקלערונג, וואס איז אין סתירה צו די פארשריפטען פון שטראף קאדעקס, האט דער אויספארשונגס־ריכטער אזוי גוט ווי דער פראקוראר אנגענומען שטיל שווייגענדיג.

די ארעסטירטע זענען אויף א בוידע אונבעקאנטען אופן און געריכטס וועגען אפגעשניטען געווארען פון דער וועלט און עס איז זיי נישט ערלויבט געווארען נישט בלויז זיך צו קאמוניקירען מיט זייערע פערטיידיגער, נאר אפילו נישט מיט די נאהענטסטע מיטגלידער פון זייערע פאמיליעס, הגם פונקטליך זיך נאהענט פון טויט, האבען וועגען דעם געוואוסט ליבערמאן און קארפאנטי.

צו די ארעסטירטע איז אנגעווענדעט געווארען אזא שארפער מיליטערישער רעזשים, וואס ווערט אפילו נישט אנגעווענדעט לגבי רעצידיוויסטען. צו מענשען, וואס פערנעהמען א הויכע שטעלונג אין דער געזעלשאפט, האבען סיי די זשאנדארמען, סיי די אפיצירען זיך געווענדעט תמיד אויף „דו", זיי בעווארפען מיט די ארדינערסטע זידלווערטער און זיי בענוצט צו די געמיינסטע ארבייט. וויטאס, ד"ר ליבערמאן און ד"ר פראגיער האבען געמוזט ריינגען מיט א שמאטע צו מיט א קלענעם בעזים, בכן בשעת ווי מיט די בלויזע הענט, די קלאזעטען, גענוישטע פאדלאגעס און קארידארען אונטער דער אויפזיכט פון זעלנער, אזוי ווייט, אז נישט זעענדיג געוואוינט צו אזא ארט ארבייט האבען זיי בשום גע'חלש'ט פאר פערמאטערטקייט. ד"ר ליבערמאן האט ביי אזא ארבייט בעקומען א שטארקען הארץ־אטאק און ערשט זיין ליידענס־קאלעגע וויטאס האט אים צוריק אריינגעפיהרט אין דער תפיסה־קאמער.

די ארעסטירטע האט מען נישט ערלויבט צו בעקומען קיין בעטגעוואנט, נאר ערשט נאך מעלדען זיך צום ראפארט האט מען זיי ערלויבט צו וואשען די פיס.

ביז'ן 9. נאוועמבער האבען די ארעסטירטע בעקומען א פערפלעגונג, וואס איז אויסגערעכענט געווען ספעציעל אויף אויסהונגערן זיי און האט להלום'ן נישט ענטשפראכען די פארשריפטען. דער אויספארשונגס־ריכטער האט אפגעזאגט די פאמיליעס דאס רעכט צוצושטעלען לעבענס־מיטעל, מאטיווירענדיג זיין אפזאג דערמיט, וואס די לעבענס־מיטעל פארציעס, וועלכע עס בעקומען די ארעסטאנטען, זענען גענוגענד.

פאר דעם מינדסטען עובר זיין אויפ'ן תפיסה־רעגולאמין, אדער פערזינדיגונגען זיך געגען תפיסה־פערסאנאל — זענען אנגעווענדעט געווארען לגבי די ארעסטירטע אונמענשליכע דיסציפלינאר שטראפען.

דער קארצער, אין וועלכען עס זענען אריינגעווארפען געווארען בעזונדערע ארעסטירטע איז אפגעזונדערטקייט, ניט געפיהלט זיי אפילו קיין פלי צו דערפיהלען די נאטירליכע בעדערפענישען. די הארטע פרישטשען, וואס זענען בעשטאנען פון הילצערנע ברעטער אהן שטרויזאק, און ענדליך די תענית־מאכלים, וואס זענען בעשטאנען פון א שטיקעל ברויט אין א פינטעל וואסער געזאלצען וואסער.

מעהר ווייניגער איין מאל אין וואך האט מען ביי די ארעסטירטע געמאכט רעוויזיעס, הגם זיי האבען נישט געהאט קיין מעגליכקייט צו קאמוניקירען נישט צווישען זיך, נישט מיט דער אויסערליכער וועלט אזוי, או דער חשד פאר בעזיצען זיך אונערלויבטע געגענשטאנדען, האט מיט נאטירליך געקענט זיין בעגרינדעט. די דאזיגע רעוויזיעס, וואס זענען אנגעווענדעט געווארען ביי נאכט, זענען נאר געווען איינער פון די מיטלען צו פרעבען דעם נערוועז פון די מאטערישע בעלײדיגונגען פון די ארעסטירטע. צו די רעוויזיעס זענען די ארעסטירטע ארויסגעפיהרט געווארען פון זייערע קאמערן אין בעזונדערע האלב־טונקעלע אובוקאציעס אין דער נידער, האבען זיך געמוזט אויסטון נאקעט און האבען געמוזט שטעהן מיט בארוויסע פיס אויף דער קאלטער פאסאזשקע, דערביי זענען זיי אויף א בעלײדיגענדען אופן טראקטירט געווארען דורך די רעוויזירענדע וועכטער.

אין דער נאכט פון 9 אויפ'ן 10 אקטאבער, האט דער וועכטער ארויסגעפיהרט פאפיעל'ן דורך א פעלויכטען קארידאר אין דער קאנצעלאריע, הינטער וועלכער עס האט זיך געפונען א פינסטערער, לעדיגער זאל. בעת פאפיעל איז אויפ'ן בעפעהל פון קאפיטאן אריבער די שוועל פון פינסטערן צימער, האבען אים א כאפ געטון עטליכע הענט. אין זשאנדארם האט אים געכאפט פאר'ן קאפ, דער צווייטער פאר די פיס און אזוי האט מען אים א שלײדער געטון אויפ'ן טיש. אויפ'ן רוקען האט מען אים ארויפגעווארפען א נאסע פלאכטע און בעת ער האט א געשריי געטון: „געדענקט און נאט"— האט ער בעקומען די ערשטע קלעפ מיט עפעס א אייזערנע כלי און ער האט דערהערט א שטים: „דאס איז פאר שיקארסקי'ן, פאר זשומירסקי'ן".

וועלכע קלעפ האט פאפיעל בעקומען לכל הפחות דרייסיג. בעת'ן שלאגען האט ער גע'חלש'ט, ווען ער האט צוריק געוואונען דאס בעוואוסטזיין, האט ער נאך געהערט צעהלען „פונף און צוואנציג", און דערנאך „שטעהט!" און דאס שלאגען האט אויפגעהערט. דער קאפיטאן, וואס איז אנוועזענד געווען בעת דער עקזעקוציע האט צו אים געזאגט: „פרעהען זיך, אז אזוי ווייניג, דאס צווייטע מאל וועט מארשאל פילסודסקי הייסען געבען א קויל אין קאפ. אויף א עהנליכען אופן זענען אויך געשלאגען געווארען באגינסקי און קארפאנטי, שטורכעם פון א זשאנדארם האבען בעקומען פוטעק און בארליצקי, און אויף א באַרבאַרישען אופן האט בעקומען געשלאגען איבער'ן פנים קאחוט און אנדערע. בעת'ן שלאגען פלעגט מען לאזען אין בעוועגונג דעם מאטאר פון וואסער, כדי מען זאל נישט הערען די קולות פון די געפייניגטע.

אויסער די דאזיגע פיזישע יסורים האבען די ארעסטירטע געליטען נאך שווערערע גייסטיגע יסורים. פראגיער'ן האט פולק. ביערנאצקי געזאגט: „אזהר האט בעלײדיגט מיין פארגעזעצטען, אויב אזהר וואלט מיך אליין געווען אזוי בעלײדיגט, וואלט איך אייך געקענט הייסען דא הינטער דער וואנד דערשיסען און קיינער וואלט מיר קיין וואָרט נישט געווען געזאגט".

אין די ערשטע טעג פון אקטאבער האט א־ן'אפיציר געהייסען ליבערמאנ'ען און פאפיעל'ן זיך אנטון די מאנטלען און געהן מיט אים. אויף דער פראגע, וואס זיי זאלען מיטנעמען האט ער געענטפערט: „אזהר וועט שוין מעהר גארנישט דארפען" דערביי האט ער געמאכט א ענטשפרעכענדע האנד בעוועגונג. ביידע ארעסטירטע זענען אראפגעפיהרט געווארען אין דער קאמער, וואו מען פלעגט מאכען די רעוויזיעס, ביידע זענען געווען איבערצייגט, אז מען געהט איבער זיי אויספיהרען א עקזעקוציע. אין א מינוט ארום האבען זיי דערהערט א שטים: „קעהר זיך אום צו דער וואנד" און א צווייטמאליגער פראקענער קלאפ, ווי צוויי שאסען.

אין דער העכסטער דענערווירונג ווי פאר'ן טויט האבען זיי געווארט אויף זייער גורל. אין א לאנגער צייט ארום האט מען געעפענט זייער קאמער און עס זענען אריין דריי פערזאן מיט א אפיציר, ווידער האט א דונער געטון די שטים „קעהר זיך צו דער וואנד". זיי זענען געווען איבערצייגט, אז עס וועלען זיך דערהערען א שאס. ס'האט זיך בלויז געענדיגט מיט א רעוויזיע.

צוליב די אויבען בעשריבענע אונגעזעצליכע מעשים, איז דורך דער דאמאלסדיגער רעגירונג פערלעצט געווארען נישט בלויז דאס פערפליכטענדע געזעץ נאר עס איז פערלעצט געווארען דער כבוד און די ווירדע פון דער פוילישער מלוכה און פוילישען פאלק.

צוליב דעם פרעגען די אונטערגעשריבענע:

1) וואס האט דער פרעמיער בדעת צו טון כדי די שולדיגע צוציהען צו פעראנטווארטליכקייט און זיי צו געבען די פערדינטע שטראף?

2) וואס פאר א שריט טראכט זי אנצונעמען, כדי אין דער צוקונפט אויסצומיידען א עהנליכע פערגוואלדיגונג פון געזעץ לגבי די בירגער פון דער מלוכה.

ווארשא 16 דעצעמבער 1930.

סטודענטען־דעמאנסטראציעס
געגען דער פאליציי אין רומעניען

בוקארעסט, 17 דעצ. (יט"א) נעכטען אָווענד האָבען רומענישע סטודענטען איינגעאָרדענט עטליכע דעמאָנסטראַציעס געגען דער פאָליציי. דערביי האָבען זיי אויסגעהאָקט די שויבען פון לאָקאל פון די פריימויערער, פון פאָליציי־פרעפעקט און פון גענ. מארדארלעסקו.

פאַר דער וואוינונג פון אַנטיסעמיטישען פראָפעסאָר קוזא האָבען זיך די דעמאָנסטראַנטען פערהאַלטען פריינדליך.

אין אַ רייהע פונקטען איז געקומען צו צוזאַמענשטויסען מיט דער פאָליציי און זשאַנדאַרמעריע. עס איז פאָרגעקומען אָ שיסעריי. עס זענען דאָ עטליכע פערוואונדעטע. 18 סטודענטען זענען אַרעסטירט געוואָרען. יודען האָבען נישט געליטען.

אינטערפעלאַציע אין רומענישען פאַרלאַמענט וועגען די לעצטע אַנטיסעמיטישע עקסצעסען

בוקארעסט, (יט"א)

אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פארלאמענט האט דעפ. ד"ר לאנדוי געפאדערט פון דער רעגירונג צו בעשטראפען די אנשטיפטער און די אנטיסעמיטישע עקסצעסען, וואס זענען פארגעקומען נאכ'ן סטודענטען קאנגרעס אין בראילא און אין צוזאמענהאנג מיט דער 11־יעהריגער עקזיסטענץ פון דער אנטיסעמיטישער סטודענטען ליגע. נאך דעם האט גענומען דאס ווארט דער רעקטאר פון בוקארעסטער אוניווערזי־טעט פראפ. יארגא, וועלכער איז ארויסגעטרעטען געגען איבערוואַרפען די פער־אנטווארטליכקייט פאר אויסשרייטונגען פון א גרופע אוואנטוריסטען אויף די גאנצע אקאדעמישע יוגענד און ווארפט פאר דעם דעפ. לאנדוי, אז ער איז מגזם די געשעהענישען.

אויף דער וועלכער זיצונג האט פראפ. קוזא אנגעקינדיגט, דאס ער וועט אויספיהרליך ארומרעדען די לעצטע ארויסטרעטונגען פון דער אקאדעמישער יוגענד.

קאנטאר מיטעלבערג
צינדט היינט חנוכה - ליכט

אין רייכער'ס שוהל (פאלודניאווא 28) וועט קאנטאר מיטעלבערג היינט, דאנערשטאג 7 אָווענד צינדען חנוכה־ליכט און אויספיהרען אויף זיין בעטעמ'טען שטייגער עטליכע פרעכטיגע חנוכה־נגונים, ווי אויך אייגענע קאמפאזיציעס. דעם טאלאנטפולען חזן וועט בעגלייטען א גרויסער כאר.

„אַנ'ענטפער טרעווראַנוס'ן"

דער וואיעוואדישער קאמיטעט פון נאציאנאל־פלאט מעלדעט, אז די מיטגלידער פון פעראיין פון פאלקס־שול־לעהרער און פיאנטעק האבען בעשלא־סען צו געבען אויפ'ן פוי פון דער אוני־טערוואסער־שיף „אנ'ענטפער טרעווירא־נוס'ן" 1 פראצענט פון זייערע פענסי־עס, 50 זל. פון דער פעראיינס־קאסע און איינארדנען א פארשטעלונג צו דעם צוועק.

פארשלאג פון יודישען קאלא וועגן ענדערן דעם אומזאץ און פערמעגען־שטייער
און צו אנולירען די פערעלטערטע שטייער־חובות

ווארשא, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) ווי מיר האבען שוין געמאלדען, האט די יודישע „קאלא" אויף דער עהערנעכטיגער זיצונג פון סיים אריינגעטראגען 3 פארשלאגען וועגען שטייער־ענינים. א פארשלאג וועגן רעפארמירען דעם אומזאץ־שטייער, א פארשלאג וועגן אנולירען פערעלטערטע שטייערן און א פארשלאג וועגן ענדערן דעם פערמעגענס־שטייער.

דער פארשלאג וועגן רעפארמירען דעם אומזאץ־שטייער ווערט מאטיווירט מיט דער ארימקייט פון די ברייטע ווירטשאפטליכע ספערען און פון די קאנסומענטען. דער האנדעל און אינדוסטריע קאן צוליב דעם נישט צאהלען דעם אומזאץ־שטייער אין דער איצטיגער הויך. די ענטוויקלונג פון האנדעל און פון דער פראדוקציע איז אפהענגיג פון א פערגרעסערטער קאנסומפציע, און דאס קאן נאר פארקומען דאן, ווען די פרייזן וועלען פאלען. דער צו הויכער אומזאץ־שטייער שטערט אבער דערין און דעריבער דארף ער פערקלענערט ווערען.

דער פארשלאג לעגט פאר פאלגענדען פראיעקט: פערקלענערען דעם אומזאץ־שטייער אויף 1 פראצ. מיט'ן אויסנאהם פון:

א) $1/2$ פראצ. פון אומזאץ פון רויה־שטאפען אדער פראדוצירטע סחורות, אויב די דאזיגע ארטיקלען זענען פערקויפט געווארען צו דער ווייטערדיגער איבערארבייטונג.

ב) $1/2$ פראצ. פון דעם אומזאץ פון די הורט־האנדעל און ביים אויספיהרען בעשטעלונגען.

ג) $1/2$ פראצ. פון אומזאץ אין דעטאל־האנדעל מיט ארטיקלען פון ערשטען געברויך.

ד) 2% פון קאמי - אונטערנעמונגען און פערמיטלעריי.

ה) 2% פון האנדעלס־מעקלער.

א רעקורס געגען דער אויסמעסטונג פון שטייער דארף ווערען אריינגעטראגען אין משך פון 30 טעג, אויפ'ן פערלאנג פון שטייער - צאהלער דארף די פינאנץ - מאכט איהם פארשטעלען די אויסמעסטונגס־אקטען.

א הוץ די ענדערונגען איג'ם אומזאץ־שטייער ווערט אויך אין פארשלאג אנגעגעבען א רייהע ענדערונגען אין די קאטעגאריעס פון די האנדעלס־פאטענטען. דער צווייטער פארשלאג וועגען אנולירען די פערעלטערטע שטייערען ווערט מאטיווירט דערמיט, וואס די שטייער־עקזעקוציעס נעמען צו פונ'ם שטייער - צאהלער דאס לעצטע ביסעל קאפיטאל צום האנדעל און דערמיט פערשארפט זיך נאך מעהר דער קריזיס.

דער פארשלאג לעגט פאר צו אנולירען אלע חובות פון אומזאץ־שטייער, וועלכער האט געזאלט בעצאהלט ווערען סוף יאהר 1928, און דער אומזאץ האט אין די בעטרעפענדע יאהרען נישט בעטראפען מעהר פון 10 טויזענד זל. יעהרליך. ביי די שטייער־צאהלער, וואס זייער אומזאץ בעטרעפט נישט מעהר פון 30 טויזענד זל. א יאהר זאל אנולירט ווערען דער אומזאץ־שטייער, וואס האט געדארפט אריינגעטראגען ווערען נאכ'ן סוף יאהר פון 1929. ביי ראטעס דארף דער פראצענט פאר'ן אפשלעפען נישט בעטרעפען מעהר, ווי 8 פראצענט יעהרליך.

אינ'ם פארשלאג וועגען ענדערן דעם פערמעגענס־שטייער ווערט פארגעלייגט צו בעפולמעכטיגען דעם פינאנץ־מינ., ער זאל אנולירען דעם פערמעגענס־שטייער אין די פאלען, ווען די איינציהונג פונ'ם שטייער בעדראָט די ווירטשאפטליכע עקזיסטענץ פונ'ם שטייער־צאהלער. מען טאר נישט מאכען קיין עקזעקוציע אויף די הויז־הפצים פונ'ם שטייער־צאהלער.

לאָדז
18. דעצ. 1930
זון אויפג. גג: 7.40
זון אונטערג. אנג: 3.15
דאָנערשטאָג
כ"ח
כסלו תרצ"א
פ' מקץ

טאָג-בראָניק

הכנסה-שטייער

(ב) לאָדזער סוחרישע פּאַראייניגען האָבען אונטערגענומען בעמיהונגען, אַז די ראַטעס פון הכנסה-שטייער, וואָס זענען צאָהלבאַר היינטיגען חדש, זאָלען אָפּגעלעגט ווערען ביז יאַנואַר און פעברואַר.

פּאָזנאַנסקי'ס פּאַבּריק ווערט געשלאָסען

(ב) פּאָזנאַנסקי'ס פאַבריק ווערט געשלאָסען אויף דער צייט פון די חגאות ביז'ן 18. יאַנואַר 1931.

ראַבּינער פון יודישען לעגיאָן אין לאָדז

(ב) דער לאָדזער מיליטער-ראַבינער הרב פיינער איז נאָמינירט געוואָרען אַלס ראַבינער פון יודישען לעגיאָן א.ג. פון בערעק יאָסעלעוויטש פאַר'ן לאָדזער קרייז.

5000 אָרימע משפּחות הונגערן

פערזאַמלונגען, דעלעגאַציעס און אינטערווענצען

בירגער-קאָמיטעט זאַמעלט קויהלען און סחורה אויף מלבושים.

(§) ווי בעוואוסט, איז די צייט פון 15. דעצעמבער ביז'ן 1. מערץ פון יעדען יאָהר בעשטימט דער „טויטער סעזאָן" פאַר די אָזויגערופענע סעזאָן-אַרבייטער. אין משך פון דער צייט בעקומען די דאָזיגע אַרבייטער אַרבייטסלאָזען - שטיצע. איצט האָט דער אַרבייטסלאָזען-אַמט אָפּגעזאָגט זיך צו רעגיסטרירען די סעזאָן-אַרבייטער, וועלכע האָבען שוין אָנגעהויבען זייער „טויטען סעזאָן". דער מאָטיוו איז, אַז דער אַרבייטסלאָזען - אַמט האָט וועגען דעם נאָך נישט דערהאַלטען קיין פעראָרדנונג. צווישען די פּאַראייניגי רעסירטע האָט דער אָפּזאָג אַרויסגערופען אַ אומגעהויערע פערביטערונג. זיי האָבען אָפּגעהאַלטען אַ גרויסע פערזאַמלונג און בעשלאָסען אונטערצונעמען אַן'ענערגישע אינטערווענץ.

נעכטען האָבען דעלעגאַציעס פון די סעזאָן-אַרבייטער זיך פאָרגעשטעלט דעם אַרבייטס - אינספּעקטאָר וואָיטקיעוויטש און איהם געשילדערט די הילפלאָזיגקייט און פערצווייפלונג צווישען 5000 לאָדזער משפּחות פון סעזאָן-אַרבייטער, וואָס זענען צוליב'ן אָפּשטעלען די עפענטליכע אַרבייטען געבליבען זָהן ברויט און בעהייצונג.

דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר האָט ערקלערט די דעלעגאַציעס, אַז ער האַלט אויך פאַר נויטיג, ס'זאָל אַרויסגעגעבען ווערען שטיצע די אַרבייטסלאָזע סעזאָן-אַרבייטער. וועגען דעם האָט ער אויך אַרויסגעשיקט צום אַרבייטס-מינ. זיין פּאָזיטיווע מיינונג. אויב דאָס מינ. האָט וועגען דעם נאָך גאָרנישט געטון, איז ער, דער אַרבייטס - אינספּעקטאָר הילפלאָז.

אַ דעלעגאַציע איז אויך אַוועק אין קרייז - פאָנד פאַר אַרבייטסלאָזע. דער לייטער ה' שימסקי האָט ערקלערט, אַז שוין 2 מאָל האָט ער אַלאַרמירט דעם הויפּט - אַרבייטסלאָזען פאָנד, נאָר ביז איצט איז קיין פערעָרדנונג נאָך נישטאָ. מיט דעם „טויטען - סעזאָן" פאַר לאָדז, מיינט ער, איז געשעהען אַ מיספערשטענדניש.

אויך אין וואָיעוואָדישען אַמט פאַר געזעלשאַפטליכען שוץ האָט אַ דעלעגאַציע אַלאַרמירט וועגען דער גרויזאַמער נויט צווישען די לאָדזער סעזאָן-אַרבייטער און זייערע משפּחות. נאָטשעלניק יאַגעלאָ האָט ערקלערט, אַז דער „בירגער-קאָמיטעט" בעמיהט זיך שוין וועגען בעקומען פאַר לאָדז גרעסערע טראַנספּאָרטען געשענקטע קויהלען און סחורות אויף מלבושים פאַר אַרבייטסלאָזע.

היינט פאָהרט אַרויס קיין וואַרשא אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע, כדי צו אינטערווענירען ביי די מאַכטהאָבענדע ספערען.

רַאדיאָ פּראָגראַם

דאָנערשטאָג 18 דעצעמבער
לאָדזש (233.8) 11.58 שעה צייכען 12.10 גראַמאָפאָן מוזיק 12.35 שול קאָנצערט — 14 פאַרלעזען פון פּראָגראַם ווי אויך קינאָ און טעאַטער רעפּערטואַר 15.35 קאָמוניקאַט 15.50 פּאָרטרעט 16.15 גראַמאָפאָן פּליטען 17.15 סאָליסט ען קאָנצערט 18.45 פערשידענעס 19.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזשער האַנדעלס קאַמער און פּאָרלעזונג פון פּר. אויף פרייטאָג 19.35 ראַדיאָ פּרעסע זשורנאַל — 20 פעליעטאָן 20.15 ראַדיאָ טעכנישער שמועס 20.30 סאָליסטען קאָנצערט 21.20 הערשפּיל פון ווילנאָ 22.15 אָפּצוגן אַרויס געזונגען פון יאַנינאָ טורטשינסקאַ 22.35 „פ.א.ר." יעטער פּאָליציי און ספּאָרט קאָמוניקאַטען ווי אויך טאַנץ מוזיק פון וואַרשאַ
— : 0 : —

קויהלען-סקלאַדעס ביים פּאַבּריק-וואָקזאַל זאָלען ליקווידירט ווערען

באַהן-דירעקציע האָט דאָס שוין פעראָרדנעט. — אַקציע געגען דעם אויפגעבויט ווערען אַ סחורה-וואָקזאַל.

די פאַכטער פון די קויהלען-פּלעצער ביים לאָדזער פ בריקס-וואָקזאַל האָבען איצט, ווען דער ווינטער שטעלט זיך מיט זיינע פרעסט און זאַוויערוכעס בעקומען פון דער באַהן-דירעקציע אַן'אויפפאָדערונג צו ליקווידירען זייערע קויהלען-סקלאַדעס און זיי איבערטראָגען קיין ווידזעוו. וואו עס וועט להבא אויפגעבויט ווערען אַ סחורה-וואָקזאַל.

די דאָזיגע אויפפאָדערונג האָט אַרויסגערופען אַ שאַרפען פּראָטעסט מצד די קויהלען-סוחרים און זיי האָבען אונטערגענומען אַן'אַקציע אָפּצוהאַלטען דאָס אויספיהרען די פעראָרדנונג מכח ליקווידירען די קויהלען-סקלאַדעס ביז מאי 1931.

דעפּרוידאַנט פון דער פירמע „שייבלער און גראָהמאַן"

פער'משפּט צו אַ האַלב יאָהר תפיסה

אין סעפּטעמבער ד.י. זענען אין דער פירמע „שייבלער און גראָהמאַן" ענטדעקט געוואָרען מיסברויכען. וואָס עס איז בעגאַנגען דער בעאַמטער קאַראָל וועלניץ. וועמענס פונקציע איז בעשטאַנען אין אויסצאָהלען די אַרבייטער דעם לוין. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז וועלניץ האָט אַריינגעשריבען אין די ביכער העכערע פּאָזיציעס, ווי ער האָט אויסגעצאָהלט. און אַראָפּגעלאָזט אין קעשענע 10.975 זל. ער איז נעכטען פער'משפּט געוואָרען אויף 6 חדשים תפיסה.

אַן'איינגעהייצטער אויוועץ רייסט אויף

און ס'ברעכט אויס אַ גרויסע שרפה

נעכטען האָט אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער וואוינונג פון בעזיצער פון אַפּטיק - געשעפט, אַרטור פּאָסטלעב (גלובנאַ 35). ווען די פייערלעשער זענען אָנגעקומען איז פּאָסטלעב'ס שלאָף צימער שוין געשטאַנען אין פלאַמען. נאָר אַ דאַנק דער ענערגישער הילפס-אַקציע איז געלונגען די שרפה איינצולעשען און בעשיצען די ווייטערדיגע בעדראָהטע צימערן. דאָס פייער איז ענטשטאַנען צוליב דעם, וואָס דער אויוועץ האָט אויפגעריסען. צווישען די קויהלען האָט מן-הסתם זיך געפונען אויפרייס - מאַטעריאַל, וואָס איז פערשלעפּט געוואָרען פון קויהלען-גרובען.

דער שאָדען בעטרעפט העכער 6000 זל. עס איז פערברענט געוואָרען דאָס בעטגעוואַנד, בעטען און מעבעל.

צי ענדערט זיך דער מענש ווען ער קומט צו געלד?

פון ב. א. גליקסמאַן

נישט איינמאָל איז מיר אויסגעקומען צו שטעלען די פראַגע: צי ענדערט זיך דער מענש, ווען ער קומט צו געלד? און יעדעס מאָל מאַכען מיר אַ נישט אַנגענעמע ערפאַהרונג. ס'קומט אויס, ווי ביי יענעם גלאָז, וואָס האָט שטאָלצירט געגען שפּיגעל, זאָגענדיג: איך בין מעהר יחסן ווי דו, דורך מיר קען מען זעהן אי זיך אי יענעם, בעת אין דיר קען מען זעהען נאָר זיך און יענעם נישט.

דאָס שפּיגעל - גלאָז האָט שעלמיש געענטפערט: כ'בין אויך אַנומעלט געווען אַזאַ יחסן, ווי דו, נאָר זייט כ'האָב אויף זיך געקריגען דאָס זילבער, זעה איך קיינעם נישט, נאָר זיך.

ליידער איז דאָס ביי מענשען אויך אַזוי. אַז מ'קומט אין די פעדערן, פערגעסט מען אין יענעם און מ'גרויסט זיך מיט זיך אַליין אין עולם נברא אלה בשבילו.

כ'האָב געהאַט מיט יאָהרען צוריק אַ פריינד אַ פעדאַגאָג און אַ גוטער פעהיגער העברעאישער שרייבער. מאַמע-לשון איז דאָך אָפּגערעדט. ס'איז געווען אַ פערגעניגען צו פערברענגען אין זיין געזעלשאַפט. זיין הויפּט-טעמאַ איז געווען צו בעפאַלען נגידים, אַז זיי געבען ווייניג צדקה און ער האָט זיך געוויצעלט מיט זיי אָהן רחמנות. ער האָט זיך מפרנס געווען בדוחק און דאָך תמיד געווען ביים הומאָר. איינמאָל טרעף איך איהם, פאָהרענדיג מיט אַ גרויסען פּאַק פּאַפּיר, פרעג איך איהם: אַזוי פיל האָט איהר צו שרייבען, אַז איהר דאַרפט קויפען אַזאַ גרויסען פּאַק פּאַפּיר?

— ניין, ענטפערט ער מיר, כ'האָב געמאַכט פּאַרטשריט אין מיין מלאכה. צי דאַרף איך, האָט ער געזאָגט, אָפּשרייבען עטליכע בייגעלעך פּאַפּיר און דאָס געהען פערקויפען אין רעדאַקציע, אָדער צו מוכרי ספרים און פּערדינען קוים אויף לחם לאכול, כ'וועל בעסער האַנדלען מיט פּאַפּיר גופא, און געלויבט איז דער, וואָס לעבט אייביג, כ'האָב פרנסה נישט קשה.

עטליכע וואָכען שפּעטער בעגעגען איך איהם אין גאַס שוין נישט דער זעלבער. אַנדערש געקליידעט, אַנדערש אויסגעזעהען, כמעט נישט צו דערקענען. פרעג איך איהם: איז אפשר ביי אייך אַרויס ס'גרויסע געווינס?

— ניין, זאָגט ער, כ'האָב גענומען האַנדלען מיט פּאַק-פּאַפּיר אויך. ווי גרעבער די זאַך איז, אַלץ מעהר אָפּגאַנג האָט דאָס. און ער האָט מיר דערצעהלט, אַז ער האָט שוין אַ הער גענומען זיין פאַמיליע אין לאָדז, מ'קען שוין צו איהם קומען אויף אַ גלעזעל טעה אויך.

אַ מחיה געווען דאָס צו הערען.

שפּעטער לעז איך אין אַ צייטונג אַ שעהנעם פעליעטאָן פון איהם, פון אויסלאַנד געשריבען. כ'האָב פּראָסט מקנא געווען, וואָס ער בעזיצט אַזאַ שעהנע פעדער.

כ'געה צו איהם אויף אַ בעזוך און פרעג איהם: איהר האָט איינגעשטעלט דאָס פּאַפּיר-געשעפט? פונוואַנען דרינגט איהר דאָס, פרעגט ער? מחמת כ'האָב פון אייך געזעהען אַרטיקלען אין אַ צייטונג. ניין, וויצעלט ער זיך, כ'האָב נאָכגעמאַכט יענעם מלמד, וואָס האָט געזאָגט, ווען איך וואָלט זיין ראָטשילד, וואָלט מיר געווען בעסער פאַר איהם, מחמת כ'וואָלט דאָך געקענט פיהרען אַ מלמדות אויך, וואָס קען מיר שאַדען, האָט ער געזאָגט. כ'פּערדין אַ זייטיגען רובעל אויך?

און ער האָט מיר געוויזען זיין פּאָרטשריט: ער האָט שוין אַ אויסלענדישע פערטרעטונג אויך. נעהם איך דאָך אַרויס מיינע ביכלעך פון טאַש און וויל איהם פערשרייבען אַלס מיטגליד אין עטליכע חברות, ווערט ער אין כעס — דאָס בשום אופן נישט. ער קען נישט און האָט נישט...

ס'טייטש פרעג איך איהם, ר' יוד, איהר אַליין האָט דאָך געשאָטען פעך און שוועבעל אויף נגידים, וואָס האַלטען תמיד די הענד אין די טאַשען און ריהרען נישט מיט'ן גראָבען פינגער!

יאָ, פון אַנוועזענדע רעדט מען נישט, האָט ער געענטפערט. קוים, קוים, ער האָט מיר געגעבען עטליכע רובעל, נאָר בתנאי, כ'זאָל אַ צווייט מאָל צו איהם נישט קומען וועגען אַ נדבה און קיינעם נישט דערצעהלען, אַז ער האָט מיר געגעבען אַ נדבה, אויב נישט וועלען אַנדערע גבאים אויך קומען נאָך נדבות. בעווייזט דאָס נישט דייטליך, אַז דער מענש ענדערט זיך, אַז ער קומט צו געלד?!

דאָס פוילע געשעפט פון אַ מאַנופאַקטוריסט,

וואָס האָט געוואָלט אָפּשטופען זיין סחורה דורך אַגענטען

ראַפינירטע אַפערע איסטען האָבען איהם מיאוס בעשווינדעלט.

(§) אויף קאָנסטאַנטינער 70 איז אין זיין צייט געעפענט געוואָרען אַ מאַנופאַקטור-געשעפט פון לאָדזער סוחר שמואל בלום. היות דער האַנדעל איז אַוועק שלעכט, האָט בלום בעשלאָסען האַנדלען אויף דער פּראָווינץ. ער האָט אַנגאַזשירט צוויי אַגענטען, געקויפט זיי אַ פערד און וואָגען און זיי מיטגעגעבען אין וועג אַריין סחורה פאַר העכער 20 טויזענד זל. און אַ קורצער צייט אַרום זענען די אַגענטען צוריקגעקומען קיין לאָדז מיט אַ לעדיגען וואָגען און מיט אַ פּעקעל וועקסלען פון פערשידענע פירמעס און פיל שטעט. בלום איז געווען צופרידען און האָט ווייטער געשיקט זיינע אַגענטען מיט סחורה דאָסמאָל שוין פאַר 30,000 זל.

דערוויל האָט בלום געוואָלט דיסקאָנטירען די וועקסלען, כדי ווייטער צוקאָנען קויפען סחורה. צו זיין בעוואונדערונג, האָט קיינער נישט געוואָלט נעמען די וועקסלען. ער האָט אָנגעהויבען פאָרשען, פאַרוואָס מען קעהרט זיך מיט אַ מאָל אָפּ פון איהם און פאַרוואָס זיינע וועקסלען זענען גאָרנישט ווערט, און ער האָט זיך דערוואוסט, אַז די וועקסלען זענען געפעלשטע.

בלום האָט תיכף מודיע געווען וועגען דעם אין אויספאָרשונגס-אַמט. עס זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען שטעק-בריף אויבער גאַנץ פוילען. דערביי איז די פּאָליציי געוואויער געוואָרען, אַז די „אַגענטען" האָבען בלום'ס צוגעטען טראַנספּאָרט סחורה פערקויפט אין בעיג דרן בעי חיים שווייצער, פּינעל הערמאַן און מרדכי שטראַ. דער סקה איז געווען אַזאַ קלענער, אַז יעדער האָט געדען די סחורה געקויפט. די סחורה איז בעי די בעמעסענע סעקוועסטרירט געוואָרען. ראָס פערד און וואָגען האָבען די אַגענטען פערקויפט פאַר 350 זל. (געקאָסט האָט עס 1,500 זל.) די אַפערוסטען זענען אַנטלאָפען קיין פראַנקרייך.

די אויספאָרשונג האָט בעוויזען, אַז די געפעלשטע וועקסלען ענטהאַלטען די בעגלייבטע אונטערשריפטען פון אַנגעזעהענע וואַרשאַוער פאַבריקאַנטען און סוחרים און אַנדערע. פאַר יעדען „אויסשטעלער" און „זשיראַנט" האָבען זיי צוגעגרייט ספּעציעלע סטעמפּלען.

אָפיציעלע פעראָרדנונג

וועגען די האַנדעלס-שעה'ן פאַר די חנאות

די שטאָט-סטאַראָסטווע אין לאָדז מאַכט בעקאַנט אָפיציעל, אַז אין דער צייט פון 18-טען ביז'ן 23-טען דעצעמבער איינשליסליך קאָנען די געוועלבער און אַלע פּלעצער פון עפענטליכען האַנדעל זיין אָפען ביז 9 אָוו. זונטאָג דעם 21. ד.ח. קאָנען די געוועלבער זיין אָפען פון 1 בייטאָג ביז 6 נאָכמיטאָג, אין טאָג פון דער „ויגיליע", דעם 24. ד.ח. קאָנען די געשעפטען אָפען-זיין נאָר ביז 6 אָוונט.

אַ ניי אינטערעסאַנט בוך פון איינשטיין'ס מערקווירדיגער לעבענס-געשיכטע

סטודענטען-יאָהרען פון פּראָפעסאָר איינשטיין זענען געווען יאָהרען פון הונגער און נויט. — עס איז איהם נאָך פון יענער צייט פערבליבען אַ מאָגען-קראַנקהייט. — זיין ערשטע הייראַט, — ווערט שנעל בעריהמט.

III.

יענע צייט איז געווען איינע פון די שווערסטע אין איינשטיין'ס לעבען. אין אוניווערזיטעט אַריינגעהן האָט ער נישט געקאָנט. פון וואָס צו לעבען האָט ער אויך נישט געהאַט. זיינע עלטערן פלעגען איהם שיקען הונדערט פראַנק אַ מאָנאַט צום לעבען (אַרום 20 דאָלאַר). דערפון האָט ער אָפּגעלייגט צוואַנציג פראַנק אַ מאָנאַט אויף די קאָסטען צו ווערען אַ שווייצערישער בירגער, ווייל איינשטיין האָט זיך דערוואוסט, אַז אַפילו ווען ער וועט ענדיגען די הויך-שול וועט ער נישט קאָנען קריגען קיין שטעל אין דער שווייץ נישט זייענדיג קיין בירגער.

האָט איינשטיין פשוט געהונגערט. ער פלעגט עסען אין די ביליגסטע רעסטאָראַנען. פון הונגערן און שלעכטען עסען איז איהם געבליבען אַ מאָגען-קראַנקהייט, פון וועלכער ער ליידט נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג.

איינשטיין האָט אַ צווייט מאָל געמאַכט אַ איינטרייט-עקזאַמען און דאָס מאָל האָט ער אויסגעהאַלטען און ער איז אַריין לערנען אין אַ העכערער לעהר-אַנשטאַלט.

איינשטיין איז געבליבען דער זעלבער איינגעשלאָסענער, שטילער יונגערמאַן, ווי פריהער און ער האָט געשאַפען וועהר ווייניג פריינד. צו די סטודענטישע הוליאַנקעס פלעגט ער נישט געהן. ער פלעגט שטענדיג אַרומגעהן אַ פּאָער' חלום'טער און פלעגט ליבערשט פערברענגען אַליין בלויז אַ פּאָר נאָהענטע פריינדשאַפט מען האָט ער דערמאָלט געמאַכט. איינע פון זיי איז געווען מיט'ן בערוהמטען סאָציאַליסטישען פיהרער פון עסטרייך, פרידריך אַדלער. אַדלער'ן האָט איינשטיין שטאַרק ליב געקריגען, ווייל אַדלער איז אויך געווען אַ טרוימער, ווי ער, כאָטש פון אַן'אַנדער סאָרט. אַדלער איז שוין דערמאָלט געווען אַ סאָציאַליסט. אַדלער איז געווען אַזאַ יונגער און בעגייסטערטער אידעאַליסט, אַז אַלע פלעגען קוקען אויף איהם, ווי אויף אַ הייליגען. אַדלער פלעגט אַגיטירען דעם סאָציאַליזם איינשטיין'ען.

מיט צרות האָט איינשטיין געענדיגט די העכערע שולע. זיינע פּראָפעסאָרען האָבען דערקענט, וואָס פאַר אַ זעלטענער גאָון ער איז, און זיי האָבען איהם צוגעזאָגט, אַז ווען ער וועט ענדיגען, וועלען זיי איהם געבען אַ שטעלע אַלס לעהרער. איינשטיין האָט געהאָפט. ווען ער האָט דערלעבט דעם גליקליכען טאָג און האָט געקריגען זיין דיפּלאָם, איז ער אַוועק צו די פּראָפעסאָרען און האָט זיי דערמאָנט אָן זייער צוזאָג. אָבער ווי איבעראַשט איז ער געוואָרען, ווען די זעלבע פּראָפעסאָרען האָבען איהם איצט געוויזען אַ קאַלטע פּלייצע! איינשטיין האָט אַ לאַנגע צייט נישט געוואוסט די אורזאַך, אָבער שפּעטער האָט ער זיך דערוואוסט, אַז איינער פון די סטודענטען, וואָס האָט אַליין געהאַט אַן'אויג אויף'ן פּאָסטען, האָט געבראַכט עפּעס אַ מסירה אויף איהם.

איינשטיין'ען איז איצט געבליבען גאָר אויף זאַך: יעדען טאָג ליינען די אַנאָנסען אין די צייטונגען, אפשר וועט ער קריגען אַ פּאָסטען. און ווירקליך, איינמאָל האָט ער געלייענט, אַז מען פערלאַנגט אַ פּריוואַטען לעהרער פאַר צוויי קינדער. איינשטיין איז אַוועק און האָט געקריגען דעם אַמט. ענדליך איז די מורא פאַר הונגער אַוועק, כאָטש קיין סך האָט ער נישט געקריגען.

אָבער דער פּאָסטען דאָ האָט נישט לאַנג געדויערט. אינגיכען איז איינשטיין ווידער געבליבען אָהן אַרבייט און אָהן ברויט. דאַן האָט ער זיך בעגעגענט מיט זיינעם אַ געוועזענעם שול-חבר און האָט איהם דערצעהלט זיין ביטערע לאַגע. דער חבר האָט איהם גענומען צו זיך אַהיים און איהם פאָרגעשטעלט פאַר זיין פאָטער. דער פאָטער האָט איינשטיין'ען געגעבען אַ בריף צום דירעקטאָר פון פּאַטענט-ביוראָ אין בערן, און געבעטען דעם דירעקטאָר אַ פּאָסטען פאַר איינשטיין'ען.

איינשטיין איז אַוועקגעפאָהרען מיט'ן בריף צום דירעקטאָר. אין פּאַטענט-ביוראָ האָט מען געדאַרפט זיין בעקאַנט מיט טעכנישע זאַכען, מיט מאַשינען, מיט פּראַקטישע ערפינדונגען, אָבער איינשטיין האָט אַפילו נישט געוואוסט, מיט וואָס מען עסט עס. זיינע געדאַנקען האָבען גאָר געשוועבט אין די הימלען. דער דירעקטאָר האָט אָפּגעהאַלטען איינשטיין'ען צוויי שעה נאָכאַנאַנד אויף אַ שווערען עקזאַמען. ער האָט געזאָגט, אַז דער יונגערמאַן קאָן איהם ווייניג נוצען ברענגען אין זיין ביוראָ, אָבער ער האָט פּאָרט געפיהלט, אַז ער האָט דאָ פאַר זיך אַן'אויסערגעוועהנליכען מענש. ענדליך האָט ער בעשלאָסען איהם אָנצונעהמען אויף פּראָבע.

און איינשטיין האָט אָנגעהויבען אַרבייטען אין דעם פּאַטענט-ביוראָ אין בערן. ער האָט געדאַרפט זיצען אין ביוראָ אַכט שעה אַ טאָג. פאַר איינשטיין'ען איז שווער געווען צו זיצען אַכט שעה און אַרבייטען און נישט קאָנען זיך אָפּגעבען מיט זיינע איינענע געדאַנקען. צום גליק האָט ער געהאַט אַ בעזונדער צימער צום אַרבייטען. פלעגט ער האַלטען אונטער'ן טיש זיינע איינענע פּאַפּירען מיט זיינע איינענע חשבונות. ווען ער איז געווען אַליין, פלעגט ער זיצען און טראַכטען זיינע איינענע געדאַנקען. אָבער ווי ער פלעגט דערהערען טריט הינטער דער טיר, פלעגט ער לאָפען און פערשטעקען זיינע איינענע פּאַפּירען צוריק אונטער'ן טיש און זיך פערטיפען בלומר'שט אין דער ביוראָ-אַרבייט.

אַ שטיק צייט האָט איינשטיין געאַרבייט אין פּאַטענט-ביוראָ. און מערקווירדיג, איינשטיין איז ביז'ן היינטיגען טאָג צופרידען דערפון, וואָס ער האָט אין יענער צייט געמוזט טון פּראָסטע אַרבייט. פּראָסטע אַרבייט, זאָגט ער, איז גראָד נויטיג פאַר די, וואָס האָבען אַ נייגונג צו טרוימען און הויכע מחשבות, ווייל די פּראָסטע אַרבייט ציהט אַ ביסעל אַראָפּ צו דער ערד, אויב נישט וואָלט מען אַוועקגעפלויגען אין די הימלען און מען וואָלט פערלוירען די בעריהרונג מיט'ן לעבען גופא. „יעדער וויסענשאַפטמאַן — האָט איינשטיין ליב צו זאָגען — דאַרף זיין אַ שוסטער אַלס נעבען-בעשעפטיגונג".

אין יאָהר 1903 האָט איינשטיין געהייראַט מיט אַ סערבישע מיידעל, מילעוואַ מאַריק, מיט וועלכער ער האָט זיך בעקענט אין דער הויך-שול, וואו זי איז אויך געווען אַ סטודענטקע. מיט אַ יאָהר שפּעטער איז ער געוואָרען אַ פּאָטער. און ער איז געווען זעהר אַ גליקליכער פּאָטער און אַ גוטער פאַמיליען-מענש. איצט האָט איינשטיין איינגעטיילט זיין טאָג אין דריי טיילען: נאָך זיין אַרבייט אין ביוראָ פלעגט ער אַרויסנעהמען דאָס קינד און גאָס. יעדען טאָג האָט מען געקאָנט זעהען איינשטיין'ען, אַ יונגען מאַן מיט גרויסע פער'חלום'טע אויגען, לאַנגע, שוואַרצע האָר, ווי ביי אַ פּאָעט, ווי ער געהט איבער די גאַסען פון בערן און פיהרט אַ קינדער-וועגעלע. קומענדיג צוריק פון שפּאַציר מיט'ן קינד, פלעגט ער זיך איינשפּאַרען אין אַ בעזונדער צימער און זיך אָפּגעבען מיט זיינע געדאַנקען.

דערווייל האָט זיך געמאַכט אַ שטעלע אַלס אַ לעהרער אין אַ הויך-שול אין ציריך און מען האָט איינשטיין'ען געלאַדען צו קומען און ווערען לעהרער. איינשטיין האָט זיך דערפרעהט און איז אַוועקגעפאָהרען אויף דער שטעלע אָבער דאָ איז געווען אַן'אַנדער צרה. קיין סטודענטען האָבען זיך נישט געוואָלט פערשרייבען אין זיין קלאַס! בלויז צוויי סטודענטען האָבען זיך פערשריבען, און דאָס זענען געווען — איינשטיין'ס צוויי בוזום-פריינד!

—— : (ע.פ.) : ——

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

אנ'אומזיסטע עגמת נפש

די ענדעציע האט א נייע זארג. אלס איינער פון די סעקרעטארען און סענאט איז אויסגעוועהלט געווארען — געוועזענער סענאטס, אויסגעוועהלט דורך דער סאנאציע — דער סענאטאר אשר מענדעלזאהן. מ'זאלט געקאנט מיינען, אז דער דאזיגער פאקט איז גארנישט אזוי וויכטיג. און נישט אזוי וואיגדעפליך, אז מען זאל ערשט דארפן ווענען אזהם רעדען. די סאנאציע האט א מעהרהייט אין סיים און סענאט. אלע ערטער אין די פרעזידיומס פון די דאזיגע צוויי קארפערן האט די סאנאציע בעזעצט מיט איהרע מענשען. וואס זשע איז דער חידוש, אז איינער פון די דאזיגע ערטער האט זי אוועקגעגעבן איהרם א מיטגליד פון משה'ס גלויבען. שוין אפגעדעדט הערבין, וואס דער אמט פון סעקרעטאר אין סענאט איז בכלל נישט אזא וויכטיגער ענין און אויך נישט קיין איינפלוסרייכער..

די ענדעקישע „גאזעטא ווארשאווסקא" שאצט דאס אבער אנדערש אפ. פאר איהר איז דער אויסוואהל פון סען. מענדעלזאהן אלס סעקרעטאר „א סימבאל, וואס איז זעהר כאראקטעריסטיש פאר די בעציהונגען אין פוילען". און דער דאזיגער פאקט איז „בעלעהרענד פאר די בעציהונגען פון דער סאנאציע צו די יודישע ענינים". פארוואס עפעס אזוי? פרעגען מיר פערוואונדערט — ווארים אין דער צייט, ווען א יוד איז א מיטגליד פון ב.ב.-קלוב, האט ער שוין ממילא די רעכט צו פערנעהמען די פאליטישע אמטען, וואס עס קאן געבען דער דאזיגער קלוב. די „גאזעטא ווארשאווסקא" פערשטעהט עס אבער אנדערש. זי נעהמט ארויס פון דער הנחה, אז סען. מענדעלזאהן איז א מיטגליד פון דער „אגודה". אלזא, א „נאציאנאלער" יוד, און זי בזיזערט זיך אויף דער סאנאציע, און זי מאכט איהר דעם פארוואורף, אז ב.ב. בעשרייבט די אנשויאונג, אז יודען האבען אלס יודען די רעכט צו בעאיינפלוסען דעם גאנג פון די פוילישע פאליטישע ענינים און זיך בעטייליגען אין דער לייטונג פון זיין גורל, און אלס יודען האבען זיי די רעכט צו רעפרעזענטירען דאס פוילישע פאלק און צוגעלאזט ווערן צו דער לייטונג פון די „פוילישע גרופירונגען". אט דערין ליגט דאס כאראקטעריסטישע פון מענדעלזאהנ'ס וואהל אלס סעקרעטאר פון סענאט. סען. מענדעלזאהן וועט בעאיינפלוסען דעם גאנג פון די פאליטישע ענינים פון פוילישען פאלק. ער וועט רעפרעזענטירען דאס פוילישע פאלק און צוזאמען מיט'ן מארשאל פולסקי — וועט'ער אויסבילדען די אידעאלאגיע און די פראגראמען פון די פוילישע גרופירונגען. און דאס גאט זעהסט דאס אלין צו, און שוויגט נישט אראפ קיין מעלטונגען דונער אויף דער וועלט?..

אבער שפאס אין א זייט. די גאנצע ארגומענטאציע פון „גאזעטא ווארשאווסקא" איז, נאטירליך, פאלש. מיר געהערן נישט צוזאמען מיט'ן סען. מענדעלזאהן צום סאנאציע-לאגער, מיר שטעלען נישט מיט זיך פאר דאס יודישען „עק" פון דעם דאזיגען לאגער. פערקעהרט, מיר בעקעמפען זעהר שטארק די אידעאלאגיע פון אזא „עק-פאליטיק". מיר קאנען אבער נישט מספים זיין דערצו, אז די ענדעציע זאל און קאמף מיט דער סאנאציע גויפ'ן יודישען געביט, פעלשען די פרינציפען און די אידעאלאגיע פון דער סאנאציע. אויף א דעמאגאגישען אופן שרייבט די „גאזעטא ווארשאווסקא", אז די סאנאציע לאזט יודען בעאיינפלוסען דעם גאנג פון די פאליטישע ענינים פון פוילישען פאלק, און דער צייט, ווען יעדער איינער ווייסט, אז דאס פראגראם פון דער סאנאציע רעדט אויסשליסליך וועגען דער פוילישער מלוכה. און אויב מיר וועלען פערטייטשען די ווערטער „פון פוילישען פאלק" אויף די ווערטער „פון דער פוילישער מלוכה", וועט יעדער פוילישער דעמאקראט זיך אונטערשרייבען אויף דער דאזיגער אנשויאונג, א חוץ, פערשטעהט זיך די שאוויניסטישע ענדעקעס, ביי וועלכע דער בעגריף פון „פוילישער מלוכה" איז דאס זעלבע, וואס „פויליש פאלק", און זי הצלט דאס פוילישע פאלק פאר דעם איינציגען בעל-הבית פון לאנד און די נאציאנאלע מינדערהייטען קאנען נאר העכסטענס פאלערירט ווערען אלס לאקאטארען. דער ענדעקישער אטאק אויף דער סאנאציע צוליב דער וואהל פון סען. מענדעלזאהן דעקט נאר אויף אנ'אנדערן מאל דאס שאוויניסטישע פרצוף פון דער ענדעציע.

ריכטיג האט דער „נאש פשעגלאנד" בעמערקט, אז אין רעגירונגס-קלוב זיצען נישט בלויז יודישע אגודה'ניקעס, נאר אויך „מעסיגע" אוקראאינער, רוסען, ווייס-רוסען און טשעכען. אויב די ענדעציע זעהט דערין עפעס א נייע טאקטיק, עפעס „אנ'איבערברוך". וועלכער רופט ארויס פאר איהרע אויגען די לעבעדיגע ווזיע פון א „יודעא-פאלאניא", דארף מען איהר ערקלערן, אז די דאזיגע טאקטיק פון דער סאנאציע לגבי אלע נאציאנאלע מינדערהייטען איז הויפטזעכליך בעשטאנען אין דעם, צוצוקלאפען דעם פראנט פון די נאציאנאלע מינדערהייטען, צו פאטאריזירען א טייל גרופירונגען נעגען די אנדערע, און נישט אנגאזשירענדיג זיך דערביי אין פראגראם.

דער „ניצחון", וואס יודען האבען אפגעהאלטען מיט דער וואהל פון סענאטאר מענדעלזאהן אלס סענאט-סעקרעטאר, ווערט בעדייטענד קלענער, ווען מיר דערמאנען זיך, אז שוין אין דעם צווייטען סיים האט די יודישע „קאלא" געהאט איהרע פערטרעטער אין פרעזידיום און אין די סיים-קאמיסיעס. און דאס זענען געווען פערטרעטער פון „יודישען קאלא", די פאקטישע רעפרעזענטאנץ פון יודישען פאלק אין פוילען. וואס אבער איז די אגודה, צו וועלכער עס געהערט סען. מענדעלזאהן? איהר אידעאלאגיע שטעהט אין א פרינציפיעלער סתירה צו דער מאדערנער נאציאנאל-יודישער אנשויאונג. די „אגודה" איז א קלעריקאלע פארטיי דער בעגריף פון „יודישער נאציאנאליטעט" שטעהט ביי איהר אויפ'ן צווייטען ארט. דאס ערשטע ארט פערנעהמט „יודישע רעליגיע". זי אנערקענט נישט דעם בעגריף פון א נאציאנאלער שפראך. העברעאיש איז ביי איהר די שפראך פונ'ם דאווענען, און יודיש — די טעגליכע אומגאנגס-שפראך. ארויסגעהענדיג פון דעם דאזיגען שטאנדפונקט האבען די פרוש-נגידישע פאליאקען פון משה'ס גלויבען די רעכט צו רעפרעזענטירען דעם סאנאציע-לאגער, אזוי ווי לופערמאן די פ.פ.ס. דער ארגאנאטיר פון דער „אגודה" אין דער סאנאציע איז א רעזולטאט פון'ם איינגעבוירענעם אפארטוניזם און אינטערעסענטקייט. דער דאזיגער אפארטוניזם האט נישט קיין שום געמיינזאמעס מיט דער זעלבסטשטענדיגער פאליטיק פון דער יודישער מינדערהייט.

די „גאזעטא ווארשאווסקא" דארף פון מענדעלזאהנ'ס וואהל נישט האבען קיין עגמת-נפש. פאר דער יודישער בעפעלקערונג האט די דאזיגע וואהל, ווי בכלל די ערפאלגען פון די קלעריקאלען און אסימילאטארען קיין שום בעדייטונג נישט.

ד"ר וו. בערקעלהאמער.

10 ספר תורהס

פערברענט אין פייער פון א ברענענדער שוהל

נ י ו - י א ר ק, (יט"א)

אין דער שוהל נוסח אר"י איז אויס נעבראכען א שרפה, בעת וועלכער עס זענען פערברענט געווארען 10 ספר תורה'ס, גמרות, טליתים און אנדערע שוהל-חפצים.

די שוהל האט זיך געפונען אין א צוויי-שטאקיג הויז, אונטען איז געווען א קראם און די שוהל איז געווען אויפ'ן ערשטען שטאק. די שרפה איז אויסגעבראכען פון אנ'אונבעוואוסטער סיבה פרייטאג-צונאכטס נאכ'ן דאווענען. יודישע יונגעלייט האבען מיט מסירת נפש גענומען ראטעווען די ספרי-תורות. זיי האבען אבער שנעל געמוזט פערלאזען די שוהל, ווייל די וועגד האבען גענומען איינפאלען.

ליקווידירט דעם בית-ע"ם אין סלאנים

ס ל א נ י ם, (יט"א)

צוליב מאנגעל אין געלט-מיטלען איז דא געשלאסען געווארען דער ציוניסטישער „בית עם", וועלכער איז אין אלע הינזיכטען געווען א נויטווענדיגקייט פאר'ן הינגען יודישען בירגערליכען קלאס דער בית עם האט נישט געהאט די מעגליכקייט אנטקעגנצושטעהן דער דירה-געלד פאר'ן לאקאל און זיך געמוזט ליקווידירען.

פועלי-ציוניסט געוועהלט אלס ראטמאן אין וויניפעג

וו י נ י פ ע ג, (יט"א)

בעת די לעצטע וואהלען אין הינגען שטאט-ראט איז מאריס גרי געוועהלט געווארען אלס ראטמאן. גרי איז דער ערשטער רוסיש-געבוירענער יוד, וואס איז געוועהלט געווארען צו אזא אמט אין וויניפעג. ה' גרי איז אנ'אנגעזעהענער פועלי-ציוניסטישער טוער. ער איז זעהר אקטיוו אין די יודישע געזעלשאפט-ליכע ענינים און איז דער סעקרעטאר פון דער יודישער אימיגראנטען הילף-געזעלשאפט זינט די געזעלשאפט איז געגרינדעט געווארען.

א טעריטאריע פאר די יודען אין סאוו.-רוסלאנד דארף געשאפען ווערען אין קרים

בראגינ'ס שארפער ארויסטריט אויפ'ן „אזעט"-צוזאמענפאהר געגען בירא-בידזשאן און געגען דער יודען-פאליטיק פון די סאוויעטען.

מ א ס ק ו ו א. (יטא) אין צווייטען טאג פון דער „אזעט"-קאנפערענץ איז אברהם בראגין ארויסגעטרעטען מיט א בעשולדיגונג געגען די קאמוניסטישע אנפיהרער מיט דער יודישער טעטיגקייט, ערקלערענדיג, אז די יודען-פראגע אין ראטען-פערבאנד איז נאך קיינמאל נישט אויסגעשטעלט געווארען און איהר גאנצער בריים. די אזוי ערנסטע, קאמפליצירטע און דרינגענדע יודישע פראגע איז קיין איין מאל נישט געשטעלט געווארען, האט בראגין געזאגט, נישט פאר דער סאוויעטישער געזעלשאפטליכקייט, נישט פאר די נעהערינגע סאוויעטישע און פארטייאישע ארגאנען. די פראגע פון נאציאנאלער זעלבסט-בעשטימונג פאר יודען, די פראגע פון א יודישער טעריטאריע איז קיין איין מאל נישט געשטעלט געווארען נישט אויף א פלענארער זיצונג פון „ציק", נישט פאר'ן פארטיי-קאמיטעט.

בראגין בעשולדיגט די יודישע קאמוניסטישע אנפיהרער, אז יעדעס מאל, ווען זיי קומט אויס צו רעדען וועגען א יודישער רעפובליק, שטאמלען זיי האלבע ווערטער. ווי זיי וואלטען זיך פאר עמיצען פערשעמט, און דער צייט, ווען דאס איז, לויט זיין מיינונג, איינע פון די וויכטיגסטע פראגען. די יודישע טעריטאריע דארף, לויט בראגינ'ס מיינונג, זיך געפינען אין קרים און נישט אין בירא-בידזשאן. בראגין בעגרינדעט זיין שטעלונג דערמיט, וואס אין קרים איז פאראן גענוג ערד שוין צו קאלאניזירען נאך 200 טויזענד יודישע נפשות און א סך מעהר שפעטער, אין קרים איז אויך פאראן א גרויסע אינדוסטריע, וואס קאן ארייננעהמען צעהנדליגער טויזענדער יודען און דאס ארייגציהען די יודען אין דער אינדוסטריע איז דער וויכטיגסטער טייל פון דער ארבייט.

בירא-בידזשאן דאגעגען, האלט בראגין, איז נישט פאר דעם שטעטעלדיגען יוד. ער אנערקענט, אז בירא-בידזשאן, ווי בכלל דער ווייטער מזרח איז א גרויסע און נאטור-רייכע געגענד מיט א גרויסער צוקונפט, אבער דארט פאדערט זיך אנ'אנדער עלעמענט, נישט קיין שטעטעלדיגער. בראגין האט קריטיקירט זעהר שארף די פלאנלאזיגקייט פון „קאמזעט" און „אזעט" און זיי פארגעווארפען „אפנארערישע פאליטיק" לגבי די יודישע מאסען. עס האנדעלט זיך האט בראגין אויסגערופען, וועגען איינצאדרינען הונדערטער טויזענדער פאמיליעס און מען קומט איינמאל אין 4 יאהר צו א צוזאמענפאהר, אהין א פלאן, אהין ציפער אהן שום אויספארשונג פון דער ווירקליכער עקאנאמישער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג. די מאטעריאלען פון דער איינציגער פראלעטארישער אנטצאמשונג, וואס איז יא געמאכט געווארען, זענען פערעפענטליכט געווארען דעם אויסלענדישען „ארט". בראגין ווארפט אויף די קאמוניסטישע טוער, אז מיט 2 יאהר צוריק האבען זיי גערעדט וועגען בעזעצען א מיליאן יודען אין בירא-בידזשאן, איצט רעדט מען שוין בלויז פון 50 טויזענד און די קומענדיגע דריי יאהר.

ווי שטענדיג, האט אויך דאס מאל בראגין גערעדט מיט פיל טעמפעראמענט, נישט קאנדענדיג קיין שארפע ווערטער און אויסדרוקען: „לענין האט געזאגט, אז יעדע קעכין דארף זיך אויסלערנען אנצופיהרען מיט מלוכה-ארבייט" — איז געווען איינע פון די בייסיגע פראזען, וואס ער האט געווארפען אויפ'ן אדרעס פון די „קאמזעט" און „אזעט"-טוער.

דער איינהאלט, די פארם און דער טאן פון דער רעדע, האט, ווי שטענדיג, געמאכט ביי פלוץ צווישען די קאמוניסטען און קאמוניסטיש-געשטימטען עולם פון איין זייט האבען זיך געהערט אפלאדיסמענטען און פאדערונגען צו לאזען איהם רעדען, פון דער צווייטער זייט— צווישענרופען: „ווייצמאנ'ס ציוניסטישע אגענטור", „רופען צו ארדנונג דעם קאנטר-רעוואלוציאנער" א. א. וו.

* * *

מ א ס ק ו ו ע, (יט"א)

ה' מ ע ר ע ז ש י ן האט אפגעגעבען א בעריכט, וועלכער איז אויסגעהערט געווארען פון צוזאמענפאהר מיט גרויס אויפמערקזאמקייט. מערעזשינ'ס רעדעס צייכענען זיך געוועהנליך אויס מיט זייער זאכליכקייט און ערנסטען אינהאלט. מערעזשין האט קריטיקירט די „רעכטע און לינקע אפנייגונגען", וועלכע ער האט פריהער אליין פערטיידיגט און דורכגעפיהרט און לעבען. די וויכטיגסטע חטאים פון „קאמזעט" בעשטעהען דערין, וואס ער האט געהאלטען, אז צוליב די בעזונדערע בעדינגונגען פון דער יודישער בעפעלקערונג איז די שנעלע סאציאליזירונג פאר איהר נישט געוואונשען. ווייטער האט ער קריטיקירט דעם „קאמזעט" פאר נישט גענוג אויפמערקזאמקייט אויף דער ארבייט פון די אויסלענדישע ארגאניזאציעס. דאס זענען געווען די רעכטע אפנייגונגען אין דער ארבייט. די „לינקע" אפנייגונגען האבען זיך אויסגעדריקט אין דער בעהויפטונג, אז די רעקאנסטרוקציע און געזונדמאכונג פון דער יודישער ארבייטענדער בעפעלקערונג איז שוין פערענדיגט, אז דער שטאטישער נעפמאן איז געפעהרליכער פון דארפישען" קולאק א. א. וו. אויסרעכענענדיג די אלע רעכטע און „לינקע" אפנייגונגען און דער ארבייט פון „קאמזעט" און אזעט, ווי פון די אנפיהרענדע קרייזען בכלל, האט מערעזשין אנגעמערקט א פראגראם פון ווייטערדיגער ארבייט; וועלכע דארף, לויט זיין מיינונג, געפיהרט ווערען און פאלגענדער ריכטונג: ביז'ן סוף פון די פינף-יאהר זאל די גאנצע ארבייטענדע יודישע בעפעלקערונג ארייננעצויגען ווערען אין דער מלוכה-אינדוסטריע, ביז'ן סוף פון דער „פיאטילעטקע" זאל די צאהל פון זעלבסט מעטיגען 60 פראצ. פון דער זעלבסטשטענדיגער יודישער בעפעלקערונג זאלען צו יענער צייט זיין לוין-ארבייטער, די צאהל פון די ארבייטער זאל איבערשטייגען די צאהל פון אנגעשטעלטער, אז די צאהל יודישע ארבייטער זאל זיין צוויי מאל אזוי גרויס ווי די צאהל האנדווערקער, הויפטזעכליך זאלען יודישע ארבייטער געשיקט ווערען אין דער מעטאלורגישער, כעמישער און בארג-אינדוסטריע, אריינציהען און דער לאנדווירטשאפט נאר די סאמע אקטיווסטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג, און פערלויף פון קומענדיגען יאהר קאלעקטיוויזירען די יודישע לאנדווירטשאפט אויף אלע 100 פראצ.

97 רעדנער האבען זיך פערשריבען צום ווארט און דער דעבאטע ארום מערעזשינ'ס פארטראג.

דער „ענין בריסק"

רו"ם פון דער אינטערפעלאציע אין סיים.—וואס שרייבען וועגען דעם די סאנאטארישע און ענדעקישע צייטונגען.

די פוילישע אוונט-פרעסע האט זיך שוין בעוויזען נעכטען ארויסצוזאגען וועגען דעם ענדעקישען דרינגענדען פארשלאג וועגען „ענין בריסק", וואס איז אפגעווארפען געווארען דורך דער מעהרהייט פון סיים און וועגען דער אינטערפעלאציע פון „פ.פ.ס", וואס איז אויך ארייננעטראגען געווארען אויף דערזעלבער זיצונג.

דער סאנאציאנישער „פשעגלאנד וויעטשארני" שרייבט:

„ענדליך זענען שוין אנגעגעבען געווארען טעמען און זענען גע'מאכט געווארען קאנקרעטע פארוואורפען. די אינטערפעלאציע פון דעפ. טשאפינסקי ענטהאלט 6 נעמען פון אפיצירען און זי קאנקרעטיזירט א רייהע כלומרשטע פאקטען, וואס זאלען האבען פאסירט אין בריסק. און איצט איז פון יעדעם אלעם דאך אר אין קאנסעקווענץ: דאס געריכט. די אנקלאגער מוזען בעווייזען די דילטונגקייט פון זייערע פארוואורפען פאר'ן געריכט. די איינציגע קאמפעטענטע מאכט איז דא דאס געריכט.

עס זענען געבעטען געפאלען די נעמען פון 6 בעקאנטע אפיצירען [illegible] ביי עס ווערען געמאכט שרעקליכע פארווארפען. זאל דאס געריכט ענטשיידען! זאל פארקומען א שטרענגע אויספארשונג, זאל יעדער פאקט און יעדעס ווארט פון דער אינטערפעלאציע שטרענג אויסגעפארשט ווערען, און דאס געריכט וועט מיט זיין גאנצער אביעקטיוויטעט ארויסגעבען זיין גערעכטען און ענדגילטיגען אורטייל. און אויב עס וועלכע ווירקליך זיין שולדיגע — זאלען זיי טראגען די קאנסעקווענצען פון דער שולד, אבער אין פאל, ווען עס וועט זיך ארויסווייזען, אז די פאקטען פון דער אינטערפעלאציע זענען נישט ריכטיג, זאל די גאנצע שארף פון דער גערעכטיגקייט זיך ווענדען געגען די, וואס האבען מיסגעברויכט מיט דער סיים-טריבונע".

דער סאנאציאנישער „קוריער טשערוואני" שרייבט:

„אויב דאס אלץ, וואס עס ווערט איבערגעגעבען אין טשאפינסקי'ס אינטערפעלאציע זאל זיין אמת, איז דער איינדרוק, וואס שלאגט ארויס פון די נאקעטע פאקטען, הונדערט מאל שטארקער פון דעם, וואס עס קאן צוגעבען די היסטעריע און די אינטערפרעטאציע פון אפעקטען. מיר וועלען נישט גרינגשעצען קיין פאקטען. עס איז נאר צו בעדויערן, וואס די אפאזיציע איז אזוי שפעט ארויס מיט די דאזיגע פארווארפען. די אפאזיציע האט געהאט מעהר צוטרוי צו איהר פארטיי-טאקטיק, ווי צום געוויסען פון פאלק. מען קאן קיינעם נישט בעראיבען דעם וועג צו דער סיים-טריבונע, אויב ער וויל זי אויסנוצען צו א גערעכטער און עהרליכער זאך; אויב מען וויל פון דער דאזיגער טריבונע אויפהויבען די שטים און דער פערטיידיגונג פון'ם בעליידיגטען האנאר פון מענש און בירגער".

מאכענדיג א פארוואורף די אפאזיציע, פארוואס זי האט די דאזיגע פאקטען פריהער איבערגעגעבען קיין אויסלאנד, איידער זיי זענען בעטראכט געווארען אין סיים, ווארום „פוילען דארף נישט הערען די אנווייזונגען פון אויסלאנד, ווי אזוי זי האט צו קעמפען מיט דער אומגערעכטיגקייט, וואס איז פארגעקומען אויף איהר באדען. פוילען וועט זיך קענען אפצוימען פון דער אומגערעכטיגקייט, אז זיך מיט א הייסען אייזען אויסברענגען יעדע פערברעכערישע טאט, דורך וועלכע אונזער לאנד ווערט און ווערט פון צוואנציגסטען יאהרהונדערט אראפגעשטויסט צו דער מדרגה פון בארבארישען מיטעלאלטער.

אויב אין די מויערן פון דער בריסקער תפיסה, ווי עס שטעלט פעסט די אינטערפעלאציע, האט מען געשלאגען און גקאטעוועט, אויב מ'האט זיך דארט געשפילט מיט'ן כבוד פון צלם אלקים, אויב מ'האט זיך דארט ערלויבט די אלע גרויזאמקייטען, וואס זענען אויסגערעכענט אין דער אינטערפעלאציע, וואלט דאס געווען א בעווייז, אז אין דער גרויסע פונקציאנארען, וועלכע האבען געהאט די וואך איבער די ארעסטירטע, זענען פארגעקומען זעהר שווערע ארויסטרעטונגען געגען גוטען נאמען פון פוילען, געגען אונזער אייבינגער טראדיציע צו אכטען די פרייהייט און דעם כבוד פון דעם יחיד, און קודם כל געגען דעם כבוד פון דעם, וואס פיהרט אן מיט זיין לאגער

* * *

דער ענדעקישער „קוריער ווארשאווסקי" שרייבט:

„דער אפקלאנג פון בריסק שלאגט זיך אפ אין דער גאנצער וועלט, און אויב די דאזיגע ידיעות וועלען נישט תיכף אויף אנ'אומפארטייאישען אופן אפגעלייקענט ווערען, און אויב די עוועג טועלע שולדיגע וועלען נישט בעקומען די פערדינטע שטראף, קאן אויף דער וועלט זיך ארויסארבייטען א מיינונג, אז פוילען ווערט רעגירט מיט אנדערע מאראלישע פרינציפען, ווי אין אנדערע לענדער, אז פוילען האט זיך אפגעזאגט פון די זיטען פון מערב, און זי דערנעגטערט זיך צו די האנדלונגען, פאר וועלכע מען עקעלט זיך אין מערב. און דאן וואלט פוילען מאראליש איזאלירט געווארען. זאלען זשע די פאליטיקער פון רעגימענט וואסער זיך אפשטעלען אויף דער דאזיגער פערספעקטיווע, נעמענדיג אין אכט בלויז איהרע פאליטישע פאלגען. וואס שייך אונז, גלויבען מיר נומ; אז מען זאל קענען אונבעשטראפט פאר די פוילישע אינטערעסען גרינגשעצען די עלעמענטארע געבאטען פון דער מאראל".

לעזט און אבאנירט
דאס
„לאדזער טאגעבלאט"

יערליכע קאנפערענץ פון אלגעמיינעם קאאפעראטיווען פערבאנד

ל ע מ ב ע ר ג (י. ט. א.) אין לאקאל פון דער האנדעלס-קאמער איז דא אבגעהאלטען געווארען די יעהרליכע קאנפערענץ פון אלגעמיינעם קאאפעראטיווען פערבאנד. די קאנפערענץ האט זיך אנגעהויבען מיט א פערשפעטיגונג, ווייל די באהנען, מיט וועלכע עס זענען אנגעקומען די דעלעגאטען, האבען זיך פערשפעטיגט צוליב די גרויסע שנייען, א טייל דעלעגאטען פון די פראווינץ-שטעט האבען צוליב דעם בכלל נישט געקענט קומען. נישט געקוקט דערויף, זענען אנוועזענד געווען העכער 100 דעלעגאטען.

באלד אין אנהויב פון דער קאנפערענץ, האט א דעלעגאציע פון קרן-קימת-ביורא אין לעמבערג איבערגעגעבען דעם פרעזעס פון פערבאנד דעפ. ד. ראזמארין א דיפלאם פון ספר-הזהב פון יודישען נאציאנאל-פאנד, אין וועלכען ער איז איינגעשריבען געווארען פאר זיינע לייסטונגען פאר דער יודישער קאאפעראטיווער בעוועגונג.

א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון פערבאנד האט אפגעגעבען דעפ. ראזמארין. דער רעדנער ווייזט אן, אז די טעטיגקייט פון פערבאנד איז געגאנגען אין צוויי ריכטונגען: בעזייטיגען פון פערבאנד די נישט-געזונדע קאאפעראטיווען און גרינדען נייע קאאפעראטיווען, אין די ערטער, וואו אזעלכע זענען נויטיג. דר. ראזמארין האט אבגעגעבען א בעריכט פון זיינע קאנפערענצען מיט די רעגירונגס און פינאנץ-אינסטיטוציעס און אויסגעדריקט די האפנונג, דאס די קרעדיטען, וואס דער פערבאנד בעקומט פון „באנק פאלסקי" און „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא" וועלען זיך פערגרעסערן. דער פרעסטיזש פון דער באנק ביים פערבאנד איז לעצטענס שטארק געשטיגען, אלס בעווייז פון וואס עס קאן דינען דער פאקט, וואס דר. ראזמארין איז בעשטימט געווארען אלס מיטגליד פון מלוכה-ראט פאר קאאפעראטיווען. אינגיכען וועט דורך דעפ. ראזמארין אריינגעטראגען ווערען אין סיים א געזעץ-פראיעקט וועגען פעראיינהייטליכען די טעטיגקייט פון די קאאפעראטיוון, וואס וועט פערלייכטערן די ארבייט פון די קאאפעראטיוון.

דר. מ. ריכטער פון פשעמישל האט אבגעגעבען א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון דער באנק, וועלכע איז די איינציגע יודישע צענטראלע קאאפעראטיוו-באנק אין פוילען. דר. ריכטער האט ערקלערט, אז לעצטענס זענען געפיהרט געווארען איבערהאנדלונגען מיט אויסלענדישע באנקען, הויפטזעכליך טשעכישע, וועלכע האבען צוגעזאגט געבען דער באנק קרעדיט אויף גוטע בעדינגונגען. אנ'אוואנס איז שוין געלונגען צו בעקומען.

נאך די רעפעראטען האט זיך ענטוויקעלט א לעבהאפטע דיסקוסיע ס'רוב רעדנער האבען אויסגעדריקט זייער צופרידענהייט מיט דער טעטיגקייט פון פערבאנד זייט עס איז דורכגעפיהרט געווארען די אינערליכע רעארגאניזאציע.

צוליב דער שפעטער שעה זענען די אנדערע בעשטימטע רעפעראטען אבגעלעגט געווארען. און עס איז אויסגעדריקט געווארען צוטרוי דער פערוואלטונג, וועלכע איז אויפסניי געוועהלט געווארען.

יוד. ארט.-פעראיין אין פוילען. דירעקציאריאט פון די פעראיינס-טעאטערן. בעפולמעכטיגטער דירעקטאר פאר לאדז: א. שטאקפעדער. לייטער: א. בעזמאן.

לאדזער יוד. קאמער-טעאטער — נייער
„ארט"
ווייסער זאל
„מאנטייפעל"
זאכאדניא 43
קינסטלערישער לייטער: מ. בראָדערזאָן

— לעצטע —
פארשטעלונג
היינט 1 פאָרשטעלונג 9.15 אָוו.
צו געוועגליכע פרייזען

— א. נ. —
אויפן הימעל א יאריד
אין 2 טיילען 14 בילדער

אנסאמבל לויט'ן א.ב. פרוינן: זיסעל-נירל, מ. דאלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע-מרים, מאשע פעטערמאן, אלא שליפראוויטש. מענער: שמואליק גאלדשטיין, ש. דזשיגאן, מאטעל קאן, יעקב רייננלאס, י. שומאכער, י. שיפער.

טעקסטען: מ. בראדערזאן, ל. נאדעלמאן, טומזאן. מוזיק: ה. רובין, א. ביינעלמאן, און: פאלקס-מאטיוען. דעקאר. אין קאסטיומען י. ברוינער, טענץ איינשטודירט דורך אירענא פרושיצקא מוזיק-לייטער-ה. רובין, רעזשי - דזשיגאן, שומאכער, בינע-אינספעקטאר—מ. קאן, ליכט-עפעקטען יעראזאלימסקי

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פון 11 פריה ביז 2 בייטאג און פון 5 אווי-נער אוו. שבת א גאנצען טאג.

פון לאָדזשער האַנדעלס-געריכט
—=0§0=—

ראַטבערג און אַדלער ערקלערט פאַר באַנקראָט
בעשטעטיגטע רעגולאַציע און אָפּגעוואָרפן אַ „נאַדזאָר"

(5) די פירמע „ראַטבערג און אַדלער", פאַבריק פון בוימוואָל-אויסאַרבייטונגען אויף 6. שערפיגן 2, איז געגרינדעט געוואָרן אונטער אַן אָפּאַראַט־לאַטש, לויט דער בוטע פון צוויי פירמעס און בעלגיען און דאַנציג.

די פירמע ראַטבערג און אַדלער איז שולדיג געוואָרן אויפ'ן יסוד פון אַ רעכטס־קראַפטיגן „וועראַק" 2750 אַמעריקאַנער דאָלאַר מיט פּראָצענטער אינטער פון די פירמעס. די עקזעקוציעס אויפ'ן חוב זענען געבליבען אָהן ערפאָלג, ווייל דאָס בעוועגליכע פערמעגען איז בעצייטענס בעזייטיגט געוואָרן. צום אומבעוועגליכען פערמעגען פון דער לאָדזשער פירמע איז אוממעגליך געווען זיך צוריקצוציהען, ווייל עס איז געווען שטאַרק בע־לאַסטעט מיט היפּאָטעק־הלוואות.

דער צווייטער פירמע איז ראַטבערג און אַדלער אויף שולדיג 5937 שווייצאַרישע פראַנק, וואָס זיי האָבען גוטווילליג נישט געוואָלט בעצאָהלען.

דער ערקלערטער באַנקראָט איז חל סיי אויף דער אויבענדערמאָנטער פירמע, סיי אויף די שותּפים מענדעל ראַטבערג און אדם־הערש אַדלער. ביידע ווערען איבערגעגעבען צו פּאָליציאישער איפזיכט.

אַלס קוראַטאָר איז נאָמינירט געוואָרן אַדוו. מיקאַלאַי נופּפּע, אַלס ריכטער־קאָמיסאַר אַלעקסאַנדער הייטמאַן.

• • •

און זין צייט איז דער זאַקען־פירמע „שפּעס און גאָלדבערג" (פּיעטריקאַווער 112) בעשטימט געוואָרן אַ „נאַדזאָר" אויף 1 חודש. דער בילאַנס האָט זיך געהאַט געשלאָסען מיט 144,596 זל.; דער איבערגעוויכט פון די אַקטיוואַן איבער די פּאַסיוואַן האָט בעטראָפען 61,774 זל. די בוטע ווענען פּראָלאָנגירען דעם „נאַדזאָר" האָט דאָס אָפּגעוואָרפען און האָט סקאַסירט דעם „נאַדזאָר" פאַר דער פירמע. די פירמע „שפּעס און גאָלדבערג" האָט רעדלאַנירט אַן אַפּעלאַציע נעגען דער דאָזיגער דע־ציזיע. דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט גע־טיילט די מיינונג פון לאָדזשער געריכט און דער פירמע איז דער „נאַדזאָר" נישט פערלענגערט געוואָרן.

• • •

און ענין פון איבעראַלעשטש פון לאָדזשער קאָנפעקציע־סוחר אברהם גראַנאָק (פּרעזידענטס־פּלאַץ 5), וועמענס רעגולאַציע־אָפּמאַך דאָס לאָדזשער געריכט האָט נישט געוואָלט בעשטעטיגען, — האָט דאָס אַפּעלאַציע־געריכט דעם רעגולאַציע־אָפּמאַך יאָ בעשטעטיגט. גראַנאָק רעגולירט אויף 15 פּראָצענט און דריי האַלב יעהרליכע ראַטעס.

צו 4 יאָהר שווערע תּפיסה
פער'משפּט די דעזערטערען־פערברעכער

(§) געכטען האָבען מיר שוין גע־בראַכט וועגען די גנבות און רויבערייען, וואָס עס האָבען אויסגעפיהרט בעת זייער מעהר־מאָליגער דעזערציע פון מי־ליטער יוזעף טראָמפּסקי, עדוואַרד גאַ־יעווסקי און מיכאַל יאַנוק, וועלכע זע־נען אָנגעקלאָגט געוואָרן אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק פון לאָדזשער מיליטער געריכט.

אין צווייטען טאָג פון פּראָצעס גע־גען די דאָזיגע חברה־לייט זענען אויס־געהערט געוואָרן ווייטערדיגע 10 עדות, וועלכע האָבען געשילדערט פאַר'ן גע־ריכט די פּרטים פון די רויבערייען און אָנפאַלען, וואָס די ראַפּבירטע באַנדע האָט אויסגעפיהרט.

צווישען די עדות האָט אויך געזאָלט זיין טראָמפּסקי'ס געליבטע שעלאָנזעק, וועלכע האָט בלומרשט געזאָלט צורע־דען אַזהר „חתן" צו די רויבערייען. ס'האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אַז די „כלה" קומט אָפּ אַ שטראָף פאַר אַ רעת גנבות און דער משענסטאָכאָווער תּפיסה און צוליב אומאָפּהענגיגע סי־בות קאָן זי און געריכט אַרעין נישט געבראַכט ווערען. דער פאַר האָט אָפּגע־געבען אַזהר מענה שעלאָנזאַק'ס שוועס־טער. זי האָט ערקלערט, אַז טראָמפּס־קי'ס האָט זיך אָפּגעשמועסט מיט אַזהר שוועסטער, אַז זיי זאָלען צוזאַמען אַרויס פאָהרען קיין דייטשלאַנד. פינף־לבינו האָט ער געבראַכט צו אַזהר שוועסטער פעק־לעך גע'גנב'עטע סחורות, פאַר וועלכע אַזהר שוועסטער האָט אויסגעפינען אַ פּאַטער.

דער פּראָקוראָר מאַיאָר סלוזאַווסקי האָט אָנגעוויזען, אַז די אָנגעקלאָגטע זענען טיפּישע פערברעכער, וועלכע שטע־לען זיך פאַר גאָרנישט אָפּ. זיי דאַרפען איזאָלירט ווערען פון דער געזעלשאַפט. זייער פערטיידיגער האָט אָנגעוויזען, אַז די אָנגעקלאָגטע זענען גאָרנישט שולדיג און די מעשים־תּעתּועים וואָס זיי האָבען אָפּגעטאָן. זיי זענען ערצויגען געוואָרען און אַ פערברעכערישער סביבה.

טראָמפּסקי און גאַיעווסקי זענען פער־משפּט געוואָרען צו 4 יאָהר תּפיסה יע־דער, מיכאַל יאַנוק אויף 3 און אַ האַלב יאָהר תּפיסה.

עקספּאָרט פון לאָדזשער סחורות אויפ'ן ווייטען מזרח
ספּעציעלער פאָרשטעהער פאָהרט קיין כינא

אַ פאָרשטעהער פון אַ רייה לאָדזשער גרויסע טעקסטיל־פירמעס, ה' באַרענבוים פאָהרט אַרויס די טעג אויפ'ן ווייטען מזרח, כדי אין כאַרבין (כינע) אויסצושטעלען אַ גרויסע מוסטער־קאָלעקציע פון לאָדזשער טעקסטיל־אויסאַרבייטונגען. אין כאַרבין עפענט זיך דעם 1. יאַנואַר אַנ'אויסשטעלונג, וואָס וועט דויערן ביז'ן 1. אַפּריל 1931. מיט'ן אַנטייל פון דער לאָדזשער טעקסטיל־אינדוסטריע אין דער אויסשטעלונג פון כינא, איז מען אויסען צו פערגרעסערן דעם עקספּאָרט פון לאָדזשער סחורות קיין כינא, מאַנדזשוריען און אין גאַנצען ווייטען מזרח.

פערזענליכעס

געכטען איז צוריקגעקומען און אי־בערגענומען זיין אַמט דער לאָדזשער וואָ־יעוואָדע יאַשטשאָלט, וועלכער האָט פער־בראַכט אייניגע טעג און וואַרשאַ און דינסט־אָנגעלעגענהייטען.

שבת, ד. 20-טען דעצ.
11 אַ זייגער אָוענד
אַ גרויסער באַל
אין „אררט"

דער „אררט"-אַנסאַמבל וועט אויס־פיהרען אַ ספּעציעלען פּראָגראַם א. ג.

נידער מיט דער גריפּע און קריזיס

2 אַ זייגער ביינאַכט:
יצחק ברוינער'ס באַריאַנטקעס פון לאָדזשער בלל־שוער.
ספּעציעל געשריבענע טעקסטען.
4 אַ זייג. ביינאַכט: ספּיריטיסטישער סעאַנס פון פּראָפעסאָר מיכעל דער שוין פון מענע.
פיל אַטראַקציעס! רולעטקע!
טענץ ביז אינדערפריה.
בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פון „אררט".

פּרעזידענט וושעמיענצקי שווער קראַנק

(§) שטאָט־פּרעזידענט וושעמיענצקי איז געכטען פּלוצלונג שווער קראַנק גע־וואָרען. ווי עס בעהויפּטען די דאָקטוי־רים, וועט ער מוזען אַ לענגערע צייט ליגען אין בעט. דעם קראַנקען פערטרעט וויצע פּרעזידענט ראַפּאַלסקי.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע"
נאַרוטאָוויטשאַ 20.
נאָר 8 גאַסטשפּילען
פון בערימטען אַרטיסט פון סטאַניסלאַווסקי'ס קונסט־טעאַטער אין מאָסקווא, פּיסקאַטאָר־טעאַטער אין בערלין, מאָריס שוואַרצ'ס יודיש קונסט־טעאַטער
פּאָול באַראַטאָוו

היינט, פרייטאָג, דעם 19 דעצ. 9 אַ זייגער אָוו. אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 50־יעהריגען יובילעי פון גרויסען יודישען דיכטער שלום אַש
פייערליכע פּרעמיערע!
גאָט פון נקמה
3 אַקטען פון שלום אַש. הויפּט ראָל יענקעל שאַפּשאָוויטש—פּ. באַראַטאָוו.
פאַר דער פאָרשטעלונג וועט האָבען אַ וואָרט וועגען דעם גרויסען יובילאַר, דער פאָרזיצער פון יוד. סעקציע ביים זשורנאַליסטען־סינדיקאַט רעד. לאַזאַר פּיקס

שבת, דעם 20 דעצ. 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פּרייזען פון 80 גראָשען אָן
„דער פאָטער" דראַמאַ אין 3 אַקטען פון א. סטרינדבערג
הויפּט־ראָל ריטמייסטער אַדאָלף—פּ. באַראַטאָוו

שבת, דעם 20 דעצ. 9 אַ זייגער אָוענד
ווידערהאָלונג פון דער אַש־פּרעמיערע „גאָט פון נקמה"
3 אַקטען פון שלום אַש, הויפּט־ראָל יענקעל שאַפּשאָוויטש—פּאָול באַראַטאָוו.

זונטאָג, ד. 21 דעצ. 9 אָוענד לטובת „בית־יתומים" (זגיערזשער 40)
„הינקעמאַן" טראַגעדיע אין 3 אַקטען (6 בילדער) פון ערנסט טאָלער, הויפּט־ראָל „הינקעמאַן"—פּאָול באַראַטאָוו

מאָנטאָג, דעם 22־טען דעצ. 9 אָוענד פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. אָן
„דער פרעמדער" דראַמאַ אין 4 אַקטען פון י. גאָרדין, הויפּט־ראָל „פרעמדער" – פּאָול באַראַטאָוו

דינסטאָג, ד. 23־טען דעצ. 9 אָוו. פּאָפּולערע פאָרשטעלונגע פון 80 גר. אָן
„גאָט פון נקמה" דראַמאַ אין 3 אַקטען פון שלום אַש, הויפּט־ראָל יענקל שאַפּשאָוויטש—פּ. באַראַטאָוו

ס'נעמען אַנטייל: פרויען: מ. ראָזען, ש. פּלאָום י. פּלאָום, מ. פּאָזנאַנסקאַ. מענער: מ. אייזענבערג, ח. בראָקאַרזש, י. גרינהויז, ב. גורוויטש, י. וויינבערג מ. מעלמאַן, מ. פּאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פּלאָום. סופלער מ. אייזענבערג.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון „פילהאַרמאָניע".

צוזאַמענפאָהר פון אינזשעניערען
פון גאַזאָווניעס און וואַסערלייטונגען

(ל) געכטען איז אין לאָדז פאָרגע־קומען אַ צוזאַמענפאָהר פון פאָרשטע־הער פון אינזשעניערן־גאַזאָווניקעס און וואַסערלייטונג־ביוראָ. אינ'ם צוזאַמענ־פאָהר האָבען זיך אויך בעטייליגט דע־לעגאַטען פון ווירטשאַפטליכען פער־באַנד פון גאַזאָווניעס און וואַסערליי־טונגס־אונטערנעמונגען. דעם פאָרזיץ פון צוזאַמענפאָהר האָט געפיה־ט דער דירעקטאָר פון דער וואַרשאַווער גאַ־זאָווניע, אינזש. סוויערטשעווסקי, דער געוועזענער לאַנג־יאָהריגער דירעקטאָר פון דער לאָדזשער גאַזאָווניע.

מצד דער לאָדזשער זעלבסט־פערוואַל־טונג האָבען דעם צוזאַמענפאָהר בע־גריסט שטאָט ־ ראַט ־ פּרעזעס אינזש. האָלצגרעבער און וויצע ־ פּרעזידענט ראַפּאַלסקי.

די געסט האָבען דערנאָך בעזוכט די וואָוינונגס־קאָלאָניע אין „פּאָלעשיע", די גאַזאָווניע, און בעוואונדערט דעם נייעם דענקמאָל".

פאַר קאָמוניסטישע אַגיטאַציע
דריי פערזאָן פער'משפּט

(§) דער 24־יעהריגער אַלפּאַנס אַסטענדרוק, דער 49־יעהריגער סטעפאַן ווידעראַ, דער 26־יעהריגער וואָלף לענטשיצנער און 31־יעהריגער וולאַדיסלאַוו יאַ־וואָרסקי זענען אָנגעקלאָגט געוואָרען אין פאַנאַנדערקלעפּען איבער די לאָדזשער גאַסען קאָמוניסטישע פּלאַקאַטען. ווען אַ פּאָליציאַנט האָט צוויי פון זיי נאָכגע־יאָגט, האָט איינער געזאָלט הינטערוואַרי־פען'ס ווערלאַנגען דעם נאָכיאָגענדיגען פּאָליציאַנט אַ קלאַפּ מיט דער שאַכטעל פון קלייסטער. דער שלעגער איז געווען אַסטענדרוק. די איבריגע זענען אָבער אַנטלאָפען. אַסטענדרוק האָט אויסגעזאָגט זייערע נעמען. אין אַ צייט אַרום זענען זיי אַרעסטירט געוואָרען.

אַסטענדרוק, ווידראַ און לענטשנער זע־נען געכטען פער'משפּט געוואָרען צו 2 יאָהר אויסבעסערונגס־הויז. יאַוואָרסקי איז בעפרייט געוואָרען.

פערשפּילט אין קאָרטען
שטייער־געלדער

(§) דער 28־יעהריגער יוזעף יאַנו־שעווסקי איז געווען הילפס־סעקרעטאַר אין דער גמינע גאָלקובעק. צווישען זיי־נע פונקציעס, וואָס האָבען אויף איהם געלעגען, איז יאַשינסקי אויך גע־שטראָפט געוואָרען מיט — האַלטען פרעמד געלד. ער האָט איינגענומען פערשידענע שטייערן, אויף וועלכע ער האָט אַרויסגעגעבען קוויטונגען.

דער וואָיט פון דער גמינע האָט אויף איהם שטאַרק אַכטונג־געגעבען און מאַ־קע פעסטגעשטעלט, אַז יאַנושעווסקי האָט אַבזשעל געלד „פערגעסען" אָפּצו־געבען אין דער גמינע־קאַסע. אַ גענויע חקירה־ודרישה האָט בעוויזען, אַז עס פעהלען אַזוי אַרום 3,669 זל.

ער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען און גע־ריכט אין נעהט זיצען אין יושב־בסתר אויף אַנדערטהאַלבען יאָהר תּפיסה. אין געריכט האָט ער זיך מודה־געווען, אַז דאָס געלד האָט ער פערשפּילט אין קאָרטען.

וועלען גאַזאָווניע־אַרבייטער שטרייקען

(ב) דער מאַגיסטראַט האָט בעשלאָסען אויסצוצאָהלען די גאַזאָווניע־אַרבייטער נאָר אַ העלפט פון דער יעהרליכער גראַטיפיקאַציע. ס'איז מעגליך, אַז צוליב דעם וועט קומען צו אַ שטרייק.

באָראָכאָוו־אַקאַדעמיע
אין פילהאַרמאָניע

היינטיגען חודש איז דער 13־טער יאָהרצייט פון פערשטאָרבענעם פיהרער און טעאָרעטיקער פון פּועלי ציון יו־דישען וויסענשאַפטס־מאַן ב. באָראָכאָוו. יאָהר איין יאָהר אויס ווערט דורך די פּועלי־ציון פּאַרטייען אין אַלע לענדער געפייערט דער געדענק־טאָג. די לאָדזשער פּועלי־ציון אָרגאַניזאַציע אָרדענט איין היינטיגען שבת אין פילהאַרמאָניע אַ גרויסע באָראָכאָוו־אַקאַדעמיע. וועגען באָראָכאָוו'ס לעבען און שאַפען וועט רעפערירען דער פּועלי־ציון פיהרער ה' זרבבל. יוסף קאַמען הויפּט־אַרטיסט פון דער ווילנער טרופּע וועט רעציטי־רען. אין קאָנצערט־טייל נעמט אויך אַנטייל דער אַרבייטער־אָרקעסטער „שטערן".

טעאַטער און קונסט

היינט גרויסער קאָנצערט פון מיקאַליי אָרלאָוו

היינט דאָנערשטאָג, דעם 18/12, 8.30 אָוענד וועט אויפטרעטען אין פילהאַר־מאָניע־זאַל מיט איין־איינציגען קאָנ־צערט דער וועלט־בעריהמטער רוסישער פּיאַניסט דער אונפערגלייכליכער מיקאַליי אָרלאָוו.

אָרלאָוו געהערט היינט צו טאָג צו די בעסטע פּיאַניסטען פון דער היינ־טיגער צייט, ער בעצויבערט די צוהע־רער סיי מיט זיין וואונדערבאַרע פּראָ־זירונג און סיי מיט זיין הערליכע טעכ־ניק און זיינע קאָנצערטען זענען קינסט־לערישע געשעהענישען.

אָרלאָוו, וועלכער האָט לעצטענ'ס אַדורכגעמאַכט אַ טריומף־טורנע אין דער וועלט, און די מאַסגעבענסטע קריטי־קער פערעכענען איהם צו די בעסטע פּיאַניסטען פון אונזער צייט.

אויף זיין היינטיגען קאָנצערט וועט אָרלאָוו אויספיהרען די שענסטע פּערל פון קלאַוויר־רעפּערטואַר.

די פרוי
(ראָמאַן)
פון א. י. גראַדזענסקי

(30-טע פאָרטזעצונג)

אַמאָל פלעגט יערמאָלענקאָ פערבע־טען ריזעלע צו זיך און קאָנטעט נאָך ערקלערונגען און אויסבעסערונגען און די ברית, פלעגט אַזהר אויפגעבען טעקס־טען פון נייע ברית, און ריזעל האָט גע־נומען בעמערקען, אַז ער פערהאַלט אַזהר בּיי זיך עפּעס לענגער, ווי די אַנ־דערע. און ביורא האָבען געאַרבייט צוויי נישט־יודישע פרייליינס, אויך גאַנץ שיי־נע, מיט רויטע נעזעלעך אוקראַאינישע געזיכטער און דאָך פלעגט זיך יערמאָ־לענקאָ מיט זיי ווענינ צערעמאָניען. זיין גאַנצע אויפמערקזאַמקייט איז געווע־דעט געווען מעהר אויפ'ן יודישען מע־דעל...

דער קאַבינעט פון דירעקטאָר איז גע־ווען זעהר אַ גרויסער. אומגעמיטען, אָנגע־קענגען פענסטער, איז געשטאַנען אַ ברוי־נער און מאַסיווער שרייבטיש, אָנגע־שטעלט מיט פּראַכטיגע שרייבנעצייג און סטאַטועטקעס. ביי דעם וואַנד איז גע־שטאַנען אַ ברייטע צעראַמענע, ווייכע און טיוערע קאַזעטקע.

אויף דער דאָזיגע קאַזעטקע האָט זיך ריזעל געמאַכט ביינאַכט אַזהר צייטווי־ליגען געלעגער.

שוין דעם ערשטען אָוונט האָט ריזעל נעהאַט אַ נאַכט — יערמאָלענקאָ'ן. ער האָט קאָנפוזיש געשמייכעלט מיט אַ צוגאָר און דער לינקער האַנד:

— איך בין געקומען אַ קוק טאָן, ווי אַזהר האָט זיך דאָ איינגעאָרדענט, ראָ־זאַליא אַבראַמאָוונאַ.

ריזעל איז פון דירעקטאָר'ס בלוצ־לונגען וויזיט נישט צופרידען געווען. זי האָט זיך געריכט אויף גינזבורג'ן, וועל־כער האָט אַזהר צוגעזאָגט ביימאָג אַריינ־צוגעהען צו אַזהר, זי וואָלט נישט גע־וואָלט, אַז גינזבורג זאָל דאָ אָנטרעפען דעם דירעקטאָר ביי אַזהר. אָבער זי האָט אַזהר אומצופרידענקייט נישט גע־קענט אַרויסווייזען יערמאָלענקאָ'ן. פאַרט איז ער דאָך דירעקטאָר און פאַרט האָט ער אַזהר דערלויבט דאָ איבערנעכטיגען די עטליכע טעג.

יערמאָלענקאָ האָט זיך ברייט אַרומגעזעצט אין זיין שטענדיגען פאָטעל, און מיט'ן גראָבען צוגאָר און מויל האָט ער מיט די פינגער פון דער לינקער האַנט געפּויקט איבער'ן שרייבטיש און קאָנפוזיש גערעדט:

— אַזהר וועט זיך דאָ פיהלען גוט, — און פּוטשקעלעכט אויפ'ן שרייבטיש אַ פּעקל.

— דאָס איז פאַר אייך כיבוד לכבוד אייער נייער דירה.

ריזעל האָט געזעהען, אַז יערמאָלענ־קאָ וויל צו זיין ראַטמאָל צו אַזהר מעהר צוגעלאָזענער, פאַמיליערער, ווי תּמיד בעת דער אַרבייט. אַצינד, נישט ביי זיין פּאָסטען איז ביי איהם אַראָפּגעפאַלען די אָפיציעלע אָנגעצויגענקייט און ער פּליוסט זיך צו זיין וואָס מעהר אונטו־מער, פריינדליכער, זי האָט נישט גע־זעהען אינצט און איהם דעם קאַלטען טרוקענעם דירעקטאָר, וואָס ווייס נאָר צו געבען דירעקטיוון, נאָר אַ שיינעם סימ־פּאַטישען רוס, וועלכער זוכט אַזהר צו אַמוזירען. זיין שוואַרצע קליינע רוסישע באָרד האָט איהם זעהר געפּאַסט צום בלאַסען, אויסגעצויגענעם פּנים מיט'ן הויכען, פליישיגען שטערען, מיט די נאָ־קעטע שלייפען־ווינקלען. דער קאָפּ גע־רונטע האָר האָט זיך האַרמאָניש צונויפ־געגאָסען מיט דער באָרד און איינגע־שלאָסען, ווי אין אַ ראַהם, דעם סימפּאַ־טישען פּנים, מיט די טונקעלע, אָבער לעבעדיגע אויגען.

און ריזלען איז איינגעפאַלען אַ געדאַנק, אַז דעם דאָזיגען רוס, הנם ער האָט ערגעץ אַ געשמדטע פרוי מיט צוויי קינדער, מוז נעווים זיין אומעטיג און לעבען, זיין רעוואָלוציאָנערע נשמה האָט זיך געוויס נישט בעפרידיגט מיט די ד' אמות פון אַ בירגערליכען פאַמיליע־לעבען. ער האָט זיך געוויס עגמוישט אין זיין פרוי.

— נו, ראָזאַליא אַבראַמאָוונאַ, ווי האָט אַזהר פערבראַכט און קריזם — האָט יערמאָלענקאָ געוואָלט צו רעדען. — און מיט דער רעכטער האַנט נאָך עפּעס אַרויסגעשלעפּט פון מאַרינאַרקע־קעשענע און אָנגעקנעשטעלט אויפ'ן טיש, איינגע־וויקעלט און אַ פּאַפּיר.

— וואָס איז עס — האָט ריזעל נשתּומם אַ פרעג געטון.

— ליקער, ראָזאַליא אַבראַמאָוונאַ.

— צוליב וואָס?

— צוליב אייער נייער דירה. מיר וועלען טרינקען פאַר אייער געזונט, ראָ־זאַליא אַבראַמאָוונאַ.

ריזעל האָט און האַרצען שוין חרטה געהאַט, וואָס זי האָט אויסגעקליבען דעם דירעקטאָר'ס קאַבינעט אויף איבער־צונעכטיגען. זי וואָלט דאָך געקענט שוין בעסער איבערנעכטיגען ביי ליזינג'ען, צו וואָס האָט זי עס געדאַרפט?

יערמאָלענקאָ האָט בעמערקט, אַז רי־זעל קוקט מיט אומצופרידענהייט אויף זיין פלאַשעל ליקער, ער האָט אויך דער־שפּירט, אַז דעם יודישען מעדעל קוקט פּראָסט אויס מאָדנע זיין אינטימע פּלוצימ־דיגע קומען צו אַזהר אין וואָהנונג, און אינ'ם דאָס שוין פערדראָסען:

„וואָס מאַכט איז ער געקומען פּלוצ־לינג צו דער יודישער מעדעל שוין אינ'ם ערשטען אָוונט?"

ער איז נעווען אַ לוסטיגער ביז דער רונט און זיין פינוסי האָט איהם אַ ציג אויסגעוועהנטן נייעם פּאַטענט. ער האָט דעם מעדעל די ביזיגבע מחמיר העפליכקייט, איבערצוגעלכונג; און זיין ביוראָ־קאַבי־נעט — און שוין דעם ערשטען אָוונט איז ער ביי אַזהר אַ גאַסט. דאָס קען זיך אויסווייזען דעם יודישען מעדעל חשודיג, זי קען טראַכטען, אַז ער האָט אַזהר בכיוון דערלויבט צו נעכטיגען אין זיין ביורא־קאַבינעט, כדי ער זאָל קענען קומען צו אַזהר יעדען אָוונט, נישט איין געלאַדענערהייט. ס'איז דאָך זיין קאַבינעט — האָט ער אַ רעכט צו קומען יע־דער צייט, ווען ער וויל. ער האָט מורא געהאַט נישט קאָמפּראָמיטירען זיך און די אויגען פון יודישען מעדעל, וועמעס דירעקטאָר ער איז. און ער האָט דער־ריבער געזוכט צו פערענטפערן זיין האַנד־לונג.

— ראָזאַליא אַבראַמאָוונאַ, איך שטער אייך אפשר — האָט ער מיטאַמאָל אַ פרעג געטון.

— אַך, ניין, וואָס רעדט איהר... — האָט זיך ריזעל אַ כאַפּ געטון פון אַזהר אָרט און פערלעגען אָנגעהויבען צו שמייכלען, זי האָט פערשטאַנען דעם דירעקטאָרס פערלעגענהייט.

— ענטשולדיגט, ראָזאַליא אַבראַמאָוו־נאַ, וואָס איך בין געקומען צו אייך אומ־געריכטערהייט. ווער ווייס, אפשר זייט איהר נאָך מיד פון דער אַרבייט?

— וואָס רעדט איהר... וואָס רעדט איהר... איהר זענט ביי מיר אַנ'אָנגע־לייגטער גאַסט.

איהר איז שוין אַליין אומעט געווען. איז ער שוין יאָ געקומען — וועט זי איהם דאָך נישט אַרויסטרייבען.

— איהר פערשטעהט, ראָזאַליא אַבראַ־מאָוונאַ, מיר איז דאָך פשוט אומעטיג. אַ מיאוסע שטאָט אייערע.

איהם איז ווירקליך אומעטיג געווען אין דער דאָזיגער קליין שטאָט. זיין ווייב האָט געלעבט ערגעץ אין קיעוו און ער האָט זיך מיט איהר און מיט די קינ־דער שוין לאַנג נישט געזעהן. ער האָט יעדער טאָג געוואַרט, אַז מ'זאָל איהם מאָבילוזירען אַלס רעזערוו־אָפיציר און אָפּשיקען אויפ'ן פראָנט. ער איז געווען בעשאַפען מעהר פאַר פּאָליטישע אַר־ביים, אָבער די וועלט־מלחמה האָט איהם פאַנגערוסען פון דער פאַרטיי און ער האָט זיך דערינער געלאַנגווייליגט ביי דער טרוקענער, נישט אינטערעסאַנטער ביוראָ־אַרבייט. ער האָט געוואונסט, אַז אַ־דרעע פון זיינע חבר'ים זיצען נישט ליי־דיג, גרייטען עפּעס צו אויף נאָך דער מלחמה. און ער מוז כסדר האָבען צו טון מיט די קליינבירגער, — וואָס שרעקען זיך, טאָמער נעמט מען זיי אויפ'ן פראָנט און שפּירען נישט דעם עטעם פון אָנקומענדיגע רעוואָלוציאָנערע גע־שעהענישען.

(המשך קומט)

פּערשאַלטענע בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער היינטיגער צייט

(102 פאָרטזעצונג)

ענדליך האָט ווער צוגעקלאַפּט אין דער טיר און אויף דער שוועל האָט זיך באַוויזן דער פּערבראַכער פעטער קירטען.

מיט א פּערשטויבטען הוט אין דער האַנד האָט ער זיך טיף פערנייגט פאַר דער דאַמע און מיט א טייוולאַניש געלעכטער אָנגעהויבען:

— א גוט מאָרגען אייך, גנעדיגע גרעפין!

— וואָס ווילט איהר פון מיר? — איז אדעלאַ אויפגעשפּרונגען.

— איך קום דאָך צו אייך נישט אלס בעטלער, אין געגענטייל, איך בין זיכער, אז איך וועל אייך א גרויסען נוצען ברענגען מיט מיין דינסט — האָט קירטען גע-ענטפערט.

די יונגע פרוי איז דורך דעם דאָזיגען ענטפער גע-וואָרען א ביסעל בערוהיגט.

— עפּעס א נוצען ברענגט איהר מיר? וואָס איינגענט-ליך האָט איהר מיר דען איבערצוגעבען?

— גרעפין, מיר זענען דאָך זיכער גאַנץ אַליין — האָט קירטען געזאָגט.

— רעדט — ס'הערט אונז קיין שום מענש נישט! — האָט אדעלאַ געפּוילעט.

— איהר מוזט, אלזאַ, וויסען, אז איך האָב טעליכע מאָל געהאַט דאָס פערגעניגען אייך צו זעהן אין וואַלד אויף א געוויס אָרט.

א גליהענד רויטקייט האָט בעדעקט די שעהנע באַקען פון דער גרעפין און מיט איהרע ווייסע ציין האָט זי גענו-מען קריצען, ווי אין שרעקליכען כעס.

— עס דאַרף אייך נישט אזוי פערדריסען, גנעדיגע גרעפין, וואָרום איך בין א מענש, וואָס האָב ליב צו שווי-גען איבער אַלעם, וואָס כ'זעה. איך בין זיכער, אז די גרע-פין טרייבט בלויז שפּאַס מיט דער ליבע צום יעגער פעליקס.

— ווען איהר זענט אהערגעקומען בלויז וועגען דעם, כדי אייך אויסצוגעבען אלס שפּיאָן, האָט איהר אלזאַ, גע-קענט בלייבען דאָרט, וואו איהר האָט געוואַרט.

— אָבער גנעדיגע גרעפין, זייט נישט אזוי בייז אויף מיר! ווען איך וואָלט נישט געוועזען קיין שפּיאָן, וואָלט איך אייך דאָך נישט געוואוסט צו דערצעהלען, ווי נידערטרעכ-טיג דאָס נאַרישער יעגער-יונגעל האָט אייך בעטראָגען!

— בעטראָגען? אך, דאָס איז דאָך נישט מעגליך! וואָס געהט מיך דען דער דאָזיגער יעגער אָן? עס איז בלויז געוועזען א נאַרישקייט פון מיר, וואָס איך האָב זיך אדורכגערעדט מיט איהם!

— יאָ, דאָס גלויב איך אויך, אָבער איהר מוזט ווי-סען, אז צווישען אייך און פעליקס'ן איז פריהער א גע-היימניש.

— וואָס? האָט די גרעפין דערשראָקען געפרעגט.

— יאָ, גנעדיגע גרעפין, איהר זענט געווען אונפּאַר-זיכטיג און מיט פעליקס'ן דאָרט אין פעלד אונטערהאַנדעלט. איהר האָט דעמאָלט נישט געקענט וויסען, אויב ס'האָט אייך ווער נישט אונטערגעהערט. דער צופאַל האָט געוואָלט, אז איך זאָל זיין דער אונטערהערער, אנדערש וואָלט געווען, ווען אין יענעם מאָמענט וואָלט דער אונטערהערער געווען אַן'אַנדערער, דאַן וואָלט די גאַנצע געשיכטע באַלד פעקאַנט געוואָרען.

— אָבער, זאָגט דאָך שוין איינמאָל, וואָס איהר ווילט?

— איך רעד דאָך איינענטליך וועגען דעם, וואָס כ'בין דאָ א הערגעקומען. איך געכטען אין אָוענד בין איך געקומען צו דער ריכטיגער צייט.

— וואָס מיינט איהר דערמיט צו זאָגען?

— איך מיין צו זאָגען, אז אויהר דאַרפט זיך נישט אזוי אויסבעהאַלטען פאַר מיר, וואָרום מיר איז אַלץ בע-קאַנט. אפילו דאָס געהייכניש פון פּאַוויליאָן איז מיר אויך בעקאַנט!

קוים האָט פעטער קירטען פּערענדיגט די לעצטע ווערטער האָט זיך פון דער גרעפין'ס ברוסט אַרויסגעריסען א פערצווייפעלט געשריי.

— אָבער, גנעדיגע גרעפין, פאַרוואָס האָט איהר זיך אזוי דערשראָקען? איך האָב דאָך אייך געזאָגט, אז איך קום צו אייך אלס פריינד. פאַר מיר ברויכט איהר נישט מורא צו האָבען, איך וועל די זאַך האַלטען בסוד; אָבער דער יעגער פעליקס איז א לומפּ, פאַר איהם מוזט איהר זיך היטען!

— וואָס איז דען?

— איהר מיינט דאָך, אז דער יעגער פעליקס האָט שוין זייט דעמאָלט דעם פּאַוויליאָן נישט בעזוכט? אָ, ניין, דאָס איז נישט אמת!

— ?! — האָט געשטאַמעלט די גרעפין.

— יאָ, ער איז יעדען אָוונד געווען אין קעלער און געבראַכט די אָרעסטאַנטען צו עסען.

איהר שטערן האָט זיך ווידער געפעלדערט און א שטאַרקע רויט האָט בעדעקט איהר פנים.

— יאָ, איך ווייס, אז דער יעגער פעליקס האָט אייך צוגעזאָגט, דער געפאַנגענער נישט מעהר צו בעזוכען. ער האָט אָבער נישט געהאַלטען וואָרט. ער האָט אייך פערראַ-טען. און דאָס, וואָס ער האָט אייך געכטען צוגעזאָגט, איז אויך נישט אמת.

— וואָס איז נישט אמת?

— איך וועל עס מאַכען בקיצור. איך מיין דערמיט צו זאָגען, אז דער יעגער פעליקס האָט די געפאַנגענע פרוי נעכטען פריי געלאָזט.

— דאָס איז א ליגען! — האָט אדעלאַ געשריגען.

— זאָל מיך א דונער דערשלאָגען, גנעדיגע גרעפין, אויב דאָס איז א ליגען! איהר קענט זיך איבערציינגען, אז דער קעלער איז ליידיג, ד. ה., די פרוי איז נישט מעהר דאָרט, אָבער דער יעגער פעליקס איז נעביפט! ער האָט אויך געפונען א גוט מיטעל, ווי אזוי אייך צו בעטריגען!

(פאָרטזעצונג קומט).

קינא-טעאַטער
STYLOWY
פּריטער „שוויס" פּאָמאַרסקא 89
צופאָהר מיט'ן טראַמוויי נומער 4

פון דינסטאָג, דעם 16. דעצ. און ווייטערע טעג!

„ווייסע רויזען"

הויפּט-ראָלען — אין די — DIANA KARENNE, DOLLY DAVIS i JACK TREVOR

ריהרענדע זיטען-דראַמע, געשאַפען אויפ'ן פאָן פון אמת'ער פאַסירונג אין צענטער פון דייטשע אַריסטאָ-קראַטיע. די אַקציע קומט פאָר אין דער שווייץ, דייטשלאַנד און אין לאַנד פון רולעטקע מאָנטע-קאַרלא פערגרעסערטער אָרקעסטער. דער זאַל איז געהייצט. אָנהויב פון די סעאַנסען 5.30 שבת, זונטאָג און יו"ט 3 נמ. לעצטער סעאַנס 9.30 אָוו.

ה' לא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה, אם תקח אמרי, ומצותי תצפן אתך, אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין דער ביוראָ פון

ד. מאַנעלאַ

וואָס איז איבערגעטראָגן געוואָרן פון 2. הויף, אויפן ערשטן הויף

פּיעטריקאָווער 17 לינקע אָפיצי-נע פאַרטער. טעל. 124-95

וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אדוואָלאַניעס, קלאָוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אַרזשאָנד ראָזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. בעמ.: קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך 24 שעה.

מיט אַכטונג

ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
ערשטער הויף.

האַנדעלס-קאָרעספּאָנדענץ

פּוילישע, דייטשע, פראַנצויזישע, ענגלישע

ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס"

זאַבאַדניאַ 36
טעלעפאָן 108-47

מעכאַנישע שלאָסעריי און ווייסעריי
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעם אָן פערשידענע שלאָסעריי-אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.

פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20. וו. 17.

אַלערליי
היפּאָטעקן-ענינים
ערלעדיגט דאָס ביוראָ
„אַרגוס", זאַבאַדניאַ 36
פראָנט, פּאַרטער. — טעלעפאָן 108-47.

„אַרגוס", זאַבאַדניאַ 36 — אינפאָרמיר-ביוראָ — ווענדעט אייך אין אויסלענדישע פּעסער און וויזעס

פאַר 1 זלאָטע
ווערט עקספּעדירט פּעקלעך. נאָכנאַהמעס ווע-רען תיכף אויסגעצאָהלט ביים אַריינגעבען דאָס פּעקעל. פאַסט און באַהן-עקספּעדיציע באַמבערג, נאָוואָמיעסקאַ 4.

א בוכהאַלטער
עס פאָדערט זיך א יונגערמאַן בילאַנסיסט אין דער פאַבריק „ערגאַ" קאָפּערניקאַ № 53a ערפאַהרען פון 10—1 און 3—8.

פּוילישע שפּראַך
ווערט ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט
וואָכאַדניאַ 29. וו. 3.

לעזט דאָס „לאָדזשער טאַגעבלאַט"

קינא
ZACHĘTA
זגיערזשער-גאַס 26.

דאָפּעלטער פּראָגראַם:

דאָס ערשטע בילד: אַ הוראַגאַן-קונסט-ווערק

די לעצטע אַטאַקע

אין דער הויפּט-ראָל **Francis Bushuran**

פּרעכטיגע דראַמע, קאַמף וועגען העלדען פרייהייט, וועגען אַרגענטינע בעפרייאונג. שפּאַנענדער פילם

צווייטער פילם: # די קלוגע פרוי

גרויסער ערָאָטישער פילם פון פּרעכטנע מענער און פּיפיגע פרויען אין די הויפּטראָלען: **Jaconelina Logan** און **Phyllis Hover**

אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' י. סטעפּאַנסקי אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכ-מיטאָג. — שבת, זונטאָג, און חגאות 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג. דער זאַל איז בעהייצט.

דער נייעסטער פילם „פערראַט" (ליבע פון א רבינ'ס טאָכטער)

מיר בעטען זיך איבערצוציגען

אויף וואָס פאַראַ אופן, אַ דאַנק דער מעטאָדע **Lingwaphone** קען מען ביי זיך אין דער היים, אין משך פון עטליכע וואָכען און מיט בעשיידענע קאָסטען, אויסלערנען זיך פליסיג און ריכטיג רעדען און שרייבען אין וועלכער ס'איז פרעמדער שפּראַך.

INSTYTUT LINGWAPHONE

אָפּטיילונג אין לאָדז, פּושעיאַזד 19 וו. 7.

אָפען טעגליך פון 5—8 אָוונד.

צו די ה"ה גנבים!

אזוי ווי מען האָט מיר געכטען אַרויסגענומען איניגע פּראָטעסטען 2 אויף 90 זל., 2 אויף 200 זל. און 50 זל. און איין טשעק אויף 200 זל. וועלכער איז אונטערגעשריבען דורך ראַדזשעיעווסקי-כעלמזשנא צאָהלבאַר דעם 17.11 ערקלער איך פאַר אונגילטיג, און די ה"ה גנבים ווערען געבעטען געגען בעלוינונג אָפּצוגעבען צו י. ראָטענבערג, פּיעטריקאָווער 64

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען.

[illegible]

טעגליך פון 8 א זייגער פריה ביז 9 אָוונד
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג
אַפּאַרטע וואַרטע צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זלאָטעס

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט האָב איך דעם כבוד בעקאַנט צו מאַכען מיין געעהרטע קונדשאַפט, דאָס די שלאָסעריי-ווערקשטעל פון מיין טראַגיש-אומגעקומענעם מאַן ש. וויזעל, זאַוואַדזקאַ 36, אַל. 1 מאַי 15 איז ווייטער טעטיג אונטער די אָנפיהרונג פון אַ געניטען פאַכמאַן. איך בעט זעהר די ג' קונדשאַפט צו שענקען צוטרוי און מיך מיט אַרבייט אונטערשטיצען.

מיט אַכטונג

אלמנה ש. וויזעל

אויב איך קוועלט עפּעס אַ יורידישער ענין און איהר קאָנט זיך אַליין קיין עצה נישט געבען, ווערט נישט פערצווייפעלט און ווענדעט זיך תיכף צום

רעכטס-פּובליציסט

י. אײנפעלד

(פּיעטריקאָווער 31)

אויפנאַהם שעה'ן טעגליך פון 5—8 אָוונד
פון 3—4 פרייע בעראַטונגען.

אַ בעסערער יונגערמאַן

קאָן בעקומען געלעגענהייטליך לאָזשי ביי אַנ'אינטעליגענטער פאַמיליע. צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטר. פון „לאָדזער טאַגעבלאַט" אונטער „M. W."

---

2 און 3 צימער און קוך

מיט אַלע בעקוועמליכקייטען צו פערמיטען. צו ערפאַהרען ביים וועכטער אַליעאַ 1 מאַי № 40

מיט אַ רוהיג געוויסען

קענען מיר גאַראַנטירען, דאָס מעטאַל-בעטען, קינדער-וועגעלער אטראַצען פאַר העלצענע בעטען לויט'ן מאָס פאַטענטן", וואַש-טישען און ווינשימאַטשקעס אמבילליגסטען איז צו בעקומען אין פאַבריקס-לאַגער

„Dobropol"

פּיעטריקאָווער 73 אין הויף, טעל. 158-61

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אָנ-געוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ

פּעטריקאָווער 17
2-טער הויף פּאַרטער

דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַ-בעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען אין משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אַפּאַזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רע-קורסען וועגען פּעסער, וויזעס אין קאָ-מיסאַריאַט-זשאַנדו, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזן. שותפות-אַקטעו, סטאַטוטן, איבערזעצונגען אינטערציזיעס, אַבזשען, דאַראַווינעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עווענ-טועל מיט אַנ'דוואָקאַט.

די איינציגע טאָכטער פון ישראל מאַנעלאַ 2-טער הויף פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79.

בעמ.: דאָס ניי - „געבאַקענע" מאַנעלאַ-ביוראָ אויפ'ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג-עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך

אין צווייטען הויף פּאַרטער

טעלעפאָן 148-79

Dr. med, **St. Praport**

Ginekolog Urolog

ספּעציאַליסט פאַר פרויען און אורין קראַנקהייטן נעמט אָן פון 6—8 אָוונד

גדאַנסקאַ 77a, טעל. 208-95

אין לעטשניצע „סאַניטאַס", ציגעל-גאַס 29 פון 11 ביז 1 מיטאָג.

ווייכטיג פאַר דאַמען!

נאָר פאַר 2.50 זל.

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַר-בייטע איך אויף גאַנצליך ניי. געדענקט דעם אַדרעס: 23 זאַוואַדזקאַ 23 אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.

בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויס-פערטיגונג — ביליגער 50 פּראָצ. ווי איבעראַל

„TOLA"

דאַמען-סאַקעווקעס

פון אַלטע פילץ-היט אָהן אונטערשיד מענער-אָדער דאַמען-היט, מאַך איך די שענסטע סאַ-קאָנס באַקעווקעס אין פיינסטער אויס-פיהרונג צו שפּאָט ביליגע פּרייזן.

אבאָנעמענטס-פּרייז [illegible] אַנאָנסען-פּרייז [illegible]

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska [illegible]